

ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าสุพรรณบุรี
และพระเพทราชาต้นราชวงศ์บ้านพลูหลวง

โดย วรพร พรหมใจรักษ์

ในการเสวนา เรื่อง "ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่า
สุพรรณบุรี และความสำคัญของพระเพทราชาต้นราชวงศ์
บ้านพลูหลวง

959.338

ย178

ฉ.01

วันจันทร์ที่ 18 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
วิทยาเขตสุพรรณบุรี

๕๕๘๑๖๕

๑๕๙.๓๓๘

๔๑๗๘

๙.๐๑

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND
SUPHANBURI

3 1111 90018095 9

ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าสุพรรณบุรี
และพระเพทราชาต้นราชวงศ์บ้านพลูหลวง

โดย วรพร พรหมใจรักษ์

ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าสุพรรณบุรี และพระเพทราชาต้นราชวงศ์บ้านพลูหลวง

โดย วรพร พรหมใจรักษ์

เกริ่นนำ

ในการศึกษาประวัติศาสตร์นั้น ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์จะทราบว่ามีข้อจำกัดมากมาย โดยเฉพาะเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ซึ่งบางครั้งไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นั้นเป็นอย่างไร แม้บางเหตุการณ์เป็นประวัติศาสตร์ร่วมสมัยที่มีทั้งภาพ ตัวตนของบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ ก็ยังไม่สามารถจะอธิบายตัวตนที่แท้จริงของเหตุการณ์นั้นๆ ได้ทั้งหมด จึงมักเกิดข้อโต้แย้งในประวัติศาสตร์ กันอยู่เสมอ เช่นเดียวกับการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรี ซึ่งไม่พบหลักฐานที่เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์เมืองไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสุพรรณบุรีไม่ใช่เมืองเอกหรือเมืองหลัก และดูเหมือนว่า บทบาททางประวัติศาสตร์ของเมืองสุพรรณบุรีก็ไม่มีอะไรที่สำคัญไปกว่าการเป็นเมืองหน้าด่าน ดังจะเห็นได้จากคำขวัญของจังหวัดสุพรรณบุรีที่ว่า

สุพรรณบุรี	เมืองยุทธหัตถี
วรรณคดีขึ้นชื่อ	เลื่องลือพระเครื่อง
รุ่งเรืองเกษตรกรรม	สูงล้ำประวัติศาสตร์
แหล่งปราชญ์ศิลปิน	ภาษาถิ่นชวนฟัง

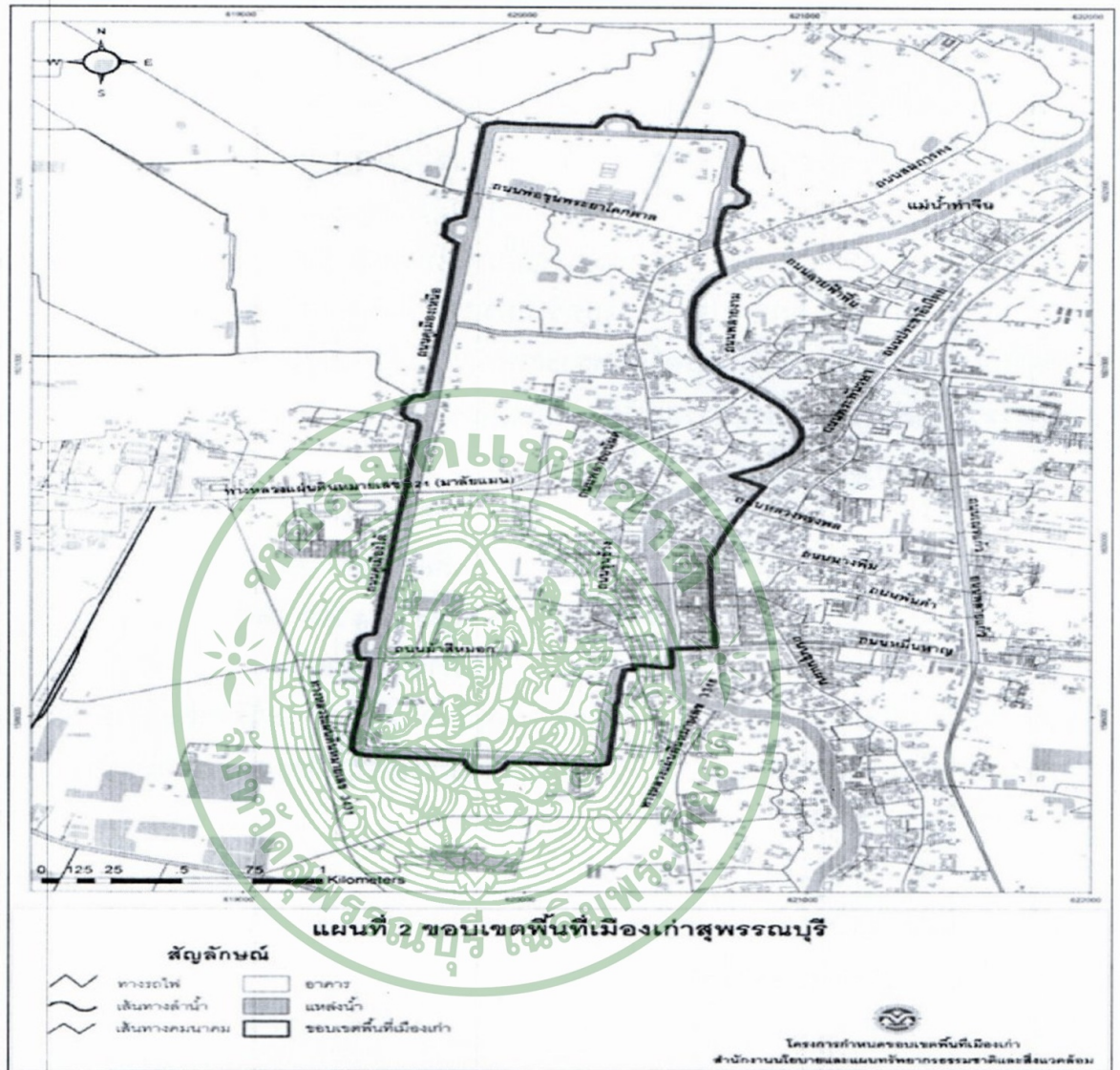
นอกจากนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา มักเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติ ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์เมือง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จึงถูกบดบังกลายเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติ ซึ่งเน้นศูนย์กลางที่สุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ทั้งที่ในความเป็นจริงในแต่ละเมืองแต่ละท้องถิ่น ล้วนมีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีปรากฏอยู่มากมาย รวมถึงวรรณกรรมมุขปาฐะ การบอกเล่าของคนในท้องถิ่นที่ยังหลงเหลืออยู่ จึงควรจะมีการศึกษาค้นคว้า จดบันทึกไว้ก่อนที่หลักฐานประวัติศาสตร์หรือผู้รู้จะสูญหายไปมากที่สุด

เมืองเก่าสุพรรณบุรี

ในการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรีนั้น ผู้ศึกษาต้องทำความเข้าใจก่อนว่า เมืองสุพรรณบุรี มีได้หมายถึงจังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบัน หากแต่ต้องย้อนกลับไปดูหลักฐานที่ระบุถึงความเป็นเมืองสุพรรณบุรี หรือเมืองเก่าสุพรรณบุรีในประวัติศาสตร์ นั่นก็คือร่องรอยคูน้ำคันดินเมืองโบราณสุพรรณบุรี ขณะที่สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้อธิบายความหมายของเมืองเก่า ไว้ในเอกสารโครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า เมืองเก่าสุพรรณบุรี ไว้ว่า

“เมืองเก่า” หมายถึง เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน หรือมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะจำเพาะสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์ มีคุณค่าทางศิลปะ โบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติ.....(สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐ : ๑)

ทั้งยังได้กำหนดที่หมายตาในบริเวณใจกลางเมืองเก่าสุพรรณบุรี ว่ามีที่หมายตาสำคัญซึ่งเป็นโบราณสถานและเป็นหลักของเมือง ได้แก่ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นวัดสำคัญคู่บ้านคู่เมืองสุพรรณบุรีมาตั้งแต่อดีต และตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์กลางของเมืองเก่าสุพรรณบุรี ในท้องที่ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี บริเวณริมฝั่งทางด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำสุพรรณบุรี (สำนักรนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐ : ๑๒)

ภาพที่ ๑ ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าสุพรรณบุรี ตามโครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าเมืองเก่าสุพรรณบุรี ของสำนักรนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตามในทางประวัติศาสตร์ การศึกษาเรื่องเมืองเก่าสุพรรณบุรี จะศึกษาตามพัฒนาการของเมือง ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันแน่นอนว่าสร้างในสมัยใด แต่เมื่อศึกษาร่องรอยกำแพงเมืองสุพรรณแล้ว มนัส โอภากุล ผู้ศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์สุพรรณบุรี ให้ความเห็นว่า “เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้ทราบว่าเจ้าหน้าที่ศิลปากรอยู่ท้องมาทำการขุดตักแต่งแนวกำแพงอิฐซึ่งพบเมื่อตอนต้นปีทางด้านทิศตะวันออก แนวกำแพงอิฐยาวประมาณ ๓๐-๔๐ เมตร สูงประมาณ ๑ เมตร เพื่อรักษาเอาไว้ แผ่นอิฐกว้าง ๑๕ เซนติเมตร หนา ๔ เซนติเมตร เป็นลักษณะอิฐสมัยอยุธยาจึงให้ข้อคิดไว้ ๒ ลักษณะคือ คูดินหรือเชิงเทินอาจสร้างในสมัยอยู่ท้องตอนปลาย แต่มาสร้างกำแพงด้วยอิฐเป็นบางตอนในสมัยอยุธยาก็เป็นไปได้ เพราะประวัติได้กล่าวไว้ว่า เมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ทรงตั้งกรุงศรีอยุธยาเสร็จแล้ว เรงัดจัดการปกครอง

โดยการปกครองส่วนภูมิภาคนั้นใช้วิธีการแบบกรุงสุโขทัย พระนครศรีอยุธยา มีป้อมปราการอยู่ ๔ ทิศ ทิศเหนือ คือ ลพบุรี ทิศตะวันออก นครนายก ทิศใต้ พระประแดง ทิศตะวันตก สุพรรณบุรี ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่าเชิงเทินสุพรรณบุรี ควรจะมีมาก่อนสมัยอยุธยาเป็นราชธานี แต่อาจจะมาเสริมสร้างในสมัยอยุธยา และสร้างในสมัยอยุธยาด้วยเช่นกัน (มนัส โอภาณกุล, มปท.: ๘๙) ขณะที่เมื่อสำรวจข้อมูลหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ปรากฏข้อความในภาษาสันสกฤตในจารึกปราสาทพระขรรค์ที่เมืองนครหลวงหรือ Angkor Thom ของกัมพูชา สันนิษฐานว่าพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ โปรดให้จารึกขึ้นใน พ.ศ. ๑๗๒๔ กล่าวถึงเมืองสุพรรณบุรี ความว่า “...พระราชา (พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗) โปรดให้เจ้าหลักพระชัยพุทธมหานาถ นำไปประดิษฐานไว้ในปราสาทหินต่างๆ ในบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา ได้แก่ โลวทยะปุระ (ละโว้ หรือ ลพบุรี) สุวรรณปุระ (สุพรรณภูมิ หรือ สุพรรณบุรี) สัมพุทท์ภูฏณะ (ไม่ทราบแน่นอน) ชยราชบุรี (ราชบุรี) ศรีชัยสิงห์บุรี (ปราสาทเมืองสิงห์ กาญจนบุรี) ศรีชัยวัชรบุรี (เพชรบุรี) ศรีชัยทิบุรี (ศรีวิชัย นครปฐม)” (สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๒ สุพรรณบุรี, ๒๕๕๒ : ๘๗) และยังพบในศิลาจารึกหลักที่ ๑ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พ.ศ. ๑๘๒๖ กล่าวว่า “...ปราบเมืองตะวันออกรอด พระบาง สองแคว ลุมบาจาย สคา เท้าฝั่งของเชิงเวียงจันทน์เวียงคำเป็นที่แล้ว เบื้องหัวนอนรอดคนที แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว” (อ้างใน รัตนา หนูน้อย (วรพร พรหมไกรรักษ์), ๒๕๒๘ : ๒๐) แสดงให้เห็นว่าเมืองสุพรรณบุรีเก่า มีหรือสร้างขึ้นตั้งแต่ก่อนสมัยอยุธยาซึ่งเริ่มในพ.ศ. ๑๘๙๓ แล้ว

B แผนที่สุพรรณบุรี ปี พ.ศ. 2459-2460 เผยแพร่โดย ชมรมนักโบราณคดี(สมัครเล่น)เมืองสุพรรณ

ภาพที่ ๒ แผนที่เก่าเมืองสุพรรณบุรี ที่มา : ชมรมนักโบราณคดี (สมัครเล่น) เมืองสุพรรณ

พัฒนาการของเมืองสุพรรณบุรี

รัฐสุพรรณภูมิ

ดูเหมื่อน จิตร ภูมิศักดิ์ นิสิตอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในยุค พ.ศ.๒๕๐๐ จะเป็นผู้นำเสนอแนวคิดในเรื่องพัฒนาการของบ้านเมืองในแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยามีได้เป็นการเนรมิตโดยพระอินทร์ หากแต่มีพัฒนาการของตนเองมาตั้งแต่ก่อนสมัยอยุธยา (ดูรายละเอียดใน จิตร ภูมิศักดิ์, ๒๕๒๖) งานของจิตร ภูมิศักดิ์ กล่าวได้ว่าเป็นการเปิดประตูสู่การศึกษาประวัติศาสตร์ในมิติของประวัติศาสตร์สังคม ประวัติศาสตร์เมือง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระยะเวลาต่อมา ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอผลงานด้านประวัติศาสตร์ ของ ศรีศักร วัลลิโภดม ธิดา สาระยา และสุจิตต์ วงษ์เทศ เป็นต้น

ศรีศักร วัลลิโภดม เสนอว่า ในแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยาดอนล่างนั้น มีสุพรรณภูมิและละโว้ อยุธยา เป็นรัฐสำคัญในแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยาทางตะวันตกและตะวันออกตามลำดับ (ดูรายละเอียดใน ศรีศักร วัลลิโภดม, ๒๕๒๖: ๒๗-๕๕)

ธิดา สาระยา เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบ้านแปงเมือง ในระยะก่อนพุทธศตวรรษที่ ๒๐ ว่า การพัฒนาอาณาจักรอู่อิสระนั้นมักจะตั้งอยู่บนรากฐานของระบบเมืองคู่ (ดูรายละเอียดใน ธิดา สาระยา, ๒๕๒๖ : ๑๓-๑๔) ดังปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ ๑ ที่กล่าวถึงสุพรรณภูมิและแพรง(ศรีราชา) คู่กัน

สุจิตต์ วงษ์เทศ เสนอว่า สุโขทัยเป็นแคว้นหนึ่งในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน เหมือนๆกับในภาคใต้มีแคว้นนครศรีธรรมราช ในภาคกลางมีแคว้นละโว้ (ลพบุรี) และแคว้นสุพรรณภูมิ (สุพรรณบุรี) ในภาคอีสานมีแคว้น “สยาม” ที่ลุ่มแม่น้ำมูล ในภาคเหนือมีแคว้นโยนกที่ลุ่มน้ำกก และแม้แต่ริมแม่น้ำโขงฝั่งลาวก็มีแคว้นล้านช้าง ซึ่งล้วนเป็นแคว้นอิสระที่แต่ละแคว้นก็มี “กษัตริย์” หรือ “ผู้นำ” ของตัวเองมาก่อนแคว้นสุโขทัยชำนานแล้วบ้าง และเริ่มเกิดขึ้นไล่เลี่ยกันบ้าง แต่ละแคว้นมีความเกี่ยวข้องเป็น “เครือญาติ” กัน มีความสัมพันธ์กันทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม (ดูรายละเอียดใน สุจิตต์ วงษ์เทศ, ๒๕๒๖)

กล่าวได้ว่าข้อเสนอหรือแนวทางในการศึกษาของนักวิชาการทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ ล้วนยืนยันถึงความเป็นอิสระของแคว้นสุพรรณภูมิหรือสุพรรณบุรีมาตั้งแต่ก่อนสมัยอยุธยาจนถึงสมัยอยุธยาตอนต้น สอดคล้องกับหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ ซึ่ง น. ณ ปากน้ำ (นามแฝง) ได้กล่าวไว้ว่า ในบริเวณเมืองเก่า พบโบราณสถานและโบราณวัตถุในสมัยก่อนอยุธยามากมาย โดยเฉพาะบรรดาซากสถูปเจดีย์นั้น เป็นสถูปที่สร้างมาตั้งแต่ระยะก่อนสมัยอยุธยา เช่น เจดีย์วัดสนามชัย วัดพริก เป็นต้น (น.ณ ปากน้ำ, ๒๕๑๖: ๑๒๙, ๑๔๕)

กษัตริย์แห่งสุพรรณภูมิผู้ครองกรุงศรีอยุธยา

หากเรายึดถือกรอบเวลาของสมัยอยุธยาว่าอยู่ระหว่าง ปี พ.ศ.๑๘๙๓ – พ.ศ.๒๓๑๐ และมีการจัดลำดับพระราชวงศ์ที่ปกครองกรุงศรีอยุธยาเป็น ๕ ราชวงศ์ ๓๓ พระองค์ (ไม่รวมขุนวรวงศาธิราช) กล่าวได้ว่ากษัตริย์ที่เคยครองสุพรรณภูมิหรือสุพรรณบุรีแล้วไปครองกรุงศรีอยุธยาพระองค์แรก คือ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ (พะงั่ว) แต่การสถาปนาอำนาจของกษัตริย์สุพรรณภูมิที่กรุงศรีอยุธยา ก็หาได้ราบรื่นไม่ เพราะปรากฏความขัดแย้งแย่งชิงพระราชอำนาจระหว่างกษัตริย์ราชวงศ์อู่ทอง ผู้สืบเชื้อสายมาจากสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) กับราชวงศ์สุพรรณภูมิ ผู้สืบเชื้อสายจากสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ขุนหลวงพะงั่ว (โปรดดู ตารางที่ ๑ ลำดับการครองราชย์สมบัติของพระมหากษัตริย์อยุธยา) มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระนครินทราธิราช

ตารางที่ ๑ ลำดับการครองราชสมบัติของพระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยา

ลำดับที่	พระนามพระมหากษัตริย์	ราชวงศ์	ปี พ.ศ.ที่ครองราชย์
๑	สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง)	อู่ทอง	๑๘๙๓-๑๙๑๒
๒	สมเด็จพระรามศวร	อู่ทอง	๑๙๑๒-๑๙๑๓
๓	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ (ขุนหลวงพะงั่ว)	สุพรรณภูมิ	๑๙๑๓-๑๙๓๑
๔	สมเด็จพระเจ้าทองลั่น (ถูกสำเร็จโทษ)	สุพรรณภูมิ	๑๙๓๑-๑๙๓๑ (๗ วัน)
	สมเด็จพระรามศวร (ครั้งที่ ๒)	อู่ทอง	๑๙๓๑-๑๙๓๘
๕	สมเด็จพระรามราชาธิราช (ถูกถอดจากราชสมบัติ)	อู่ทอง	๑๙๓๘-๑๙๕๒
๖	สมเด็จพระนครินทราธิราช (เจ้านครอินทร์)	สุพรรณภูมิ	๑๙๕๒-๑๙๖๗
๗	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา)	สุพรรณภูมิ	๑๙๖๗-๑๙๙๑
๘	สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ	สุพรรณภูมิ	๑๙๙๑-๒๐๓๑
๙	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓	สุพรรณภูมิ	๒๐๓๑-๒๐๓๔
๑๐	สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒	สุพรรณภูมิ	๒๐๓๔-๒๐๗๒
๑๑	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๔ (หน่อพุทธางกูร)	สุพรรณภูมิ	๒๐๗๒-๒๐๗๖
๑๒	พระรัชฎาธิราช (ถูกสำเร็จโทษ)	สุพรรณภูมิ	๒๐๗๖-๒๐๗๗
๑๓	สมเด็จพระไชยราชาธิราช	สุพรรณภูมิ	๒๐๗๗-๒๐๘๙๒
๑๔	สมเด็จพระยอดฟ้าหรือพระแก้วฟ้า	สุพรรณภูมิ	๒๐๘๙-๒๐๙๑
๑๕	สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ *	สุพรรณภูมิ	๒๐๙๑-๒๑๑๑
๑๖	สมเด็จพระมหินทราธิราช*	สุพรรณภูมิ	๒๑๑๑-๒๑๑๒
๑๗	สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช	สุโขทัย	๒๑๑๒-๒๑๓๓
๑๘	สมเด็จพระนเรศวรมหาราช	สุโขทัย	๒๑๓๓-๒๑๔๘
๑๙	สมเด็จพระเอกาทศรถ	สุโขทัย	๒๑๔๘-๒๑๕๓
๒๐	สมเด็จพระศรีเสาวภาค (ถูกสำเร็จโทษ)	สุโขทัย	๒๑๕๓-๒๑๕๔
๒๑	สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม	สุโขทัย	๒๑๕๔-๒๑๗๑
๒๒	สมเด็จพระเชษฐาธิราช	สุโขทัย	๒๑๗๑-๒๑๗๒
๒๓	สมเด็จพระอาทิตย์วงศ์ (ถูกสำเร็จโทษ)	สุโขทัย	๒๑๗๒-๒๑๗๒
๒๔	สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง	ปราสาททอง	๒๑๗๒-๒๑๙๘
๒๕	สมเด็จพระเจ้าฟ้าไชย (ถูกสำเร็จโทษ)	ปราสาททอง	๒๑๙๘-๒๑๙๙
๒๖	สมเด็จพระศรีสุธรรมราชา (ถูกสำเร็จโทษ)	ปราสาททอง	๒๑๙๙-๒๑๙๙
๒๗	สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	ปราสาททอง	๒๑๙๙-๒๒๓๑
๒๘	สมเด็จพระเพทราชา	บ้านพลูหลวง	๒๒๓๑-๒๒๔๖
๒๙	สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ (พระเจ้าเสือ)	บ้านพลูหลวง	๒๒๔๖-๒๒๕๑
๓๐	สมเด็จพระเจ้าท้ายสระ	บ้านพลูหลวง	๒๒๕๑-๒๒๗๕
๓๑	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ	บ้านพลูหลวง	๒๒๗๕-๒๓๐๑
๓๒	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมพร (สละราชสมบัติ ออกผนวช)	บ้านพลูหลวง	๒๓๐๑-๒๓๐๑
๓๓	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ หรือ สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ	บ้านพลูหลวง	๒๓๐๑-๒๓๑๐

* ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพิสดาร ว่า สมเด็จพระมหาจักรพรรดิและสมเด็จพระมหินทราธิราช ขึ้นครองราชย์พระองค์ละ ๒ ครั้ง คือ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิครองราชย์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๐๙๗-๒๐๙๘ สมเด็จพระมหินทราธิราชครองราชย์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๐๘๙-๒๐๙๑

ที่มา : หนังสือพระราชพงศาวดาร ฉบับพิมพ์ ร.ศ. ๑๒๐ เล่ม ๒

จากตารางที่ ๑ จะเห็นถึงการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองในการเป็นกษัตริย์อยุธยาของกษัตริย์ในราชวงศ์อู่ทองและราชวงศ์สุพรรณภูมิ จนในที่สุด ราชวงศ์สุพรรณภูมิได้ครองอำนาจ และเป็นราชวงศ์ที่มีพระมหากษัตริย์ปกครองกรุงศรีอยุธยามากที่สุด ทั้งยังมีความสัมพันธ์กับราชวงศ์สุโขทัยในฐานะที่สมเด็จพระมหาธรรมราชาทรงเป็นพระสัสสุระ(เขย)ของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิและสมเด็จพระสุริโยทัย จึงอาจกล่าวได้ว่าราชวงศ์สุพรรณภูมิซึ่งมาจากสุพรรณบุรีเป็นราชวงศ์ที่มีฐานอำนาจทางการเมืองมั่นคงที่สุดในสมัยอยุธยา

ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ราชวงศ์บ้านพลูหลวง

ต้นกำเนิดจากเมืองสุพรรณบุรี ผู้สร้างและทำลายกรุงศรีอยุธยา?

เรื่องราวสำคัญที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาและเป็นที่ยอมรับของนักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ คือการสถาปนาอำนาจของกษัตริย์จากเมืองสุพรรณบุรีเป็นกษัตริย์ครองกรุงศรีอยุธยาครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ (ขุนหลวงพะงั่ว) ผู้ซึ่งสามารถยกทัพจากสุพรรณบุรีไปยังกรุงศรีอยุธยา ยึดอำนาจการปกครองจากสมเด็จพระราเมศวรแห่งราชวงศ์อู่ทองได้ แล้วให้สมเด็จพระราเมศวรเสด็จไปประทับยังเมืองลพบุรี ดังปรากฏข้อความในพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ(เขียนเมื่อ พ.ศ.๒๒๒๓ ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช)ความว่า “...ครั้นถึงศักราช ๗๓๒ จอศก (พ.ศ.๑๙๑๓) สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า (พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ใช้ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑) เสด็จมาแต่เมืองสุพรรณบุรี (เมืองสุพรรณบุรี) ขึ้นเสวยราชสมบัติพระนครศรีอยุธยา แลท่านจึงให้สมเด็จพระราเมศวรเจ้า เสด็จไปเสวยราชสมบัติเมืองลพบุรี (เมืองลพบุรี) (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) และพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงหาวัด, ๒๕๕๓ : ๓๙๐)

ข้อความดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาของกษัตริย์สุพรรณบุรีที่มีเหนือกษัตริย์อยุธยา และนักประวัติศาสตร์หลายคนยังเชื่อว่าสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ทรงเป็นพระเชษฐา (พี่)พระมเหสีของสมเด็จพระรามธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) จึงทรงมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความเกรงพระบารมีต่อกัน ดังจะเห็นได้จากข้อความในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) (เขียนเมื่อ พ.ศ.๒๓๓๘ ตรงกับปีที่ ๑๔ ในรัชกาลที่ ๑) ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่สมเด็จพระรามธิบดีที่ ๑ ทรงโปรดให้พระราเมศวร พระโอรสยกทัพไปตีเขมร แต่ตีไม่ได้ จึงทรงโปรดให้ขุนหลวงพะงั่ว (ต่อมาคือสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑) ไปช่วยจึงสามารถตีเขมรได้ ความว่า

“แล้วให้ขึ้นไปเชิญสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราเมศวร ลงมาแต่เมืองลพบุรี ทรงพระกรุณาตรัสว่า ขอมแปรพักตร์ จะให้ออกไปกระทำเสีย พระราเมศวรได้ฤกษ์ยกพล ๕๐๐๐ ไปถึงกัมพูชาธิบดีเพลาพลบค่ำ พระยาอุปราช ราชบุตรพระเจ้ากัมพูชาธิบดีทูลว่า ทพซึ่งยกมาเลื่อยลำอยู่ยังมีได้พร้อมมูล จะขอออกโจมตีพ พระเจ้ากัมพูชาธิบดีเห็นด้วย พระยาอุปราชก็โจมตีพ ทพหน้ายังไม่ทันตั้งค่าย ก็แตกฉานมาปะทะทัพหลวง เสียพระศรีสวัสดิ์แก่ชาวกัมพูชาธิบดี มีข่าวเข้ามาถึงพระนคร มีพระราชโองการให้ขุนตำรวจออกไปเชิญสมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า ผู้เป็นพระเชษฐา อยู่ ณ เมืองสุพรรณบุรี ครั้นเสด็จเข้ามาถึงพระนครแล้ว พระเจ้าอยู่หัวตรัสว่าให้อัญเชิญท่านออกไปช่วยหลานท่าน สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า จึงยกทัพรีบออกไปยังกรุงกัมพูชาธิบดี ได้รับเอาชัยชนะได้ ให้กวาดเอาครัวชาวกรุงกัมพูชาธิบดีเข้ามาพระนครเป็นอันมาก” (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) และพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงหาวัด, ๒๕๕๓ : ๓๘)

เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์เข้าใจได้ว่าเพราะเหตุใดสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ จึงสามารถยึดครองอยุธยาจากสมเด็จพระรามเมศวรได้อย่างง่ายดาย แต่เมื่อสิ้นสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ สมเด็จพระเจ้าทองลัน พระโอรส ได้ครองราชสมบัติ สมเด็จพระรามเมศวรก็กลับมายึดอำนาจคืน และยังมีการแย่งชิงราชสมบัติระหว่างราชวงศ์อยู่ทองและสุพรรณภูมิเกิดขึ้นอีกในสมัยสมเด็จพระรามราชาธิราชผู้เป็นพระโอรสของสมเด็จพระรามเมศวร ซึ่งข้อความในพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ ระบุว่า “ศักราช ๗๗๑ ฉลุศก (พ.ศ.๑๙๕๒) สมเด็จพระญารามเจ้ามีความพิโรธแก่เจ้าแสนาบดี แลท่านให้กุมเจ้าแสนาบดีฯหนีรอด แลข้ามไปอยู่ฟากปากท่าคูจามนั้น แลเจ้าแสนาบดีจึงให้ไปเชิญสมเด็จพระอินทราชาเจ้า (พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตเลขาใช้ สมเด็จพระอินทราชาธิราชที่ ๑ ทั่วไปนิยมใช้ สมเด็จพระนครินทราชาธิราช) มาแต่เมืองสุพรรณบุรี ว่าจะยกเข้ามาเอาพระนครศรีอยุธยา ครั้นแลสมเด็จพระอินทราชาเจ้าเสด็จมาถึงได้ จึงเจ้าแสนาบดียกพลเข้าไปปล้นเอาพระนครศรีอยุธยาได้ จึงเชิญสมเด็จพระอินทราชาเจ้าขึ้นเสวยราชสมบัติ แลท่านจึงให้สมเด็จพระญารามเจ้าไปกินเมืองปากท่าคูจาม (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) และพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงหาวัด, ๒๕๕๓ : ๓๙๔) หลังจากนั้น ราชวงศ์อยู่ทองก็ได้กลับมาครองกรุงศรีอยุธยาอีกเลย (ดูตารางที่ ๑)

ในสมัยสมเด็จพระนครินทราชาธิราชนี้เอง ปรากฏหลักฐานในเอกสารจีนระบุว่าพระองค์เคยส่งทูตไปเมืองจีนตั้งแต่ยังครองเมืองสุพรรณบุรี ดังปรากฏข้อความในเอกสารจีนว่า “..(พ.ศ.๑๙๑๗) ปีที่ ๗ ในรัชกาลหงหวู่ เดือน ๑๑ เจาถู่ฉินอิง (เจียวหลกกู่เอง) (เจ้านครอินทร์) รัชทายาทเจ้าผู้ครองสุพรรณบุรี ส่งทูตมาถวายพระราชสาส์นแก่มกุฎราชกุมารพร้อมด้วยถวายของพื้นเมือง พระราชทานเลี้ยงต้อนรับที่วังตะวันออกและประทานสิ่งของแล้วให้ส่งกลับ” (คณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับจีนในเอกสารภาษาจีน, ๒๕๒๓ : ๘)

เมื่อสมเด็จพระนครินทราชาธิราช ครองราชย์สมบัติกรุงศรีอยุธยาแล้ว ภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือการขยายอำนาจไปยังศูนย์อำนาจเดิม คือสุโขทัย และสร้างความมั่นคงให้อาณาจักรอยุธยา ดังนั้นพระองค์จึงโปรดให้เจ้าอ้ายพระยาครองเมืองสุพรรณบุรี เจ้าอ้ายพระยาครองเมืองแพรกศรีราชา(สรค์บุรี ชัยนาท) และเจ้าสามพระยาครองเมืองชัยนาท (พิษณุโลก) ดังปรากฏข้อความในพระราชพงศาวดารฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ว่า “ศักราช ๗๖๕ ปีมะแม เบญจศก (พ.ศ.๑๙๔๖) มีข่าวว่าพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้าเมืองพิษณุโลกเสด็จสวรรคต แลเมืองเหนือทั้งปวงเป็นจลาจล จึงเสด็จขึ้นไปถึงเมืองพระบาง พระยาบานเมืองพระยาราม ออกมาถวายบังคม พระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับพระนคร แล้วจึงให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าอ้ายพระยา กินเมืองสุพรรณบุรี เจ้าอ้ายพระยา กินเมืองแพรกศรีราชา เจ้าสามพระยา กินเมืองชัยนาท “(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) และพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงหาวัด, ๒๕๕๓ : ๕๐)

จากเหตุผลดังกล่าวสุพรรณบุรีจึงมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงของอยุธยาในสมัยสมเด็จพระนครินทราชาธิราช และการที่พระองค์ส่งพระโอรสพระองค์เล็ก คือ เจ้าสามพระยาไปครองพิษณุโลก โดยให้เสกสมรสกับเจ้าหญิงสุโขทัย ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางด้านราชวงศ์ระหว่างอาณาจักรเหนือคือสุโขทัย และอาณาจักรใต้คืออยุธยา (ปิยนาด บุนนาค, ๒๕๕๔ : ๖๖) ด้วยเหตุนี้สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) จึงโปรดให้สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถขณะยังทรงเป็นสมเด็จพระรามเมศวร เสด็จไปครองพิษณุโลก ซึ่งเป็นศูนย์อำนาจของอาณาจักรสุโขทัยในขณะนั้น เท่ากับว่าอยุธยาได้ผนวกสุโขทัยเป็นส่วนหนึ่งของอยุธยาโดยสมบูรณ์ เท่ากับว่ากษัตริย์ในราชวงศ์สุพรรณภูมิซึ่งมีต้นกำเนิดจากสุพรรณบุรี คือผู้สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่อาณาจักรอยุธยา ส่วนราชวงศ์บ้านพลูหลวง ที่สมเด็จพระเพทราชาทรงเป็นปฐมกษัตริย์นั้น เป็นราชวงศ์

สุดท้ายที่ปกครองกรุงศรีอยุธยา ก่อนที่กรุงศรีอยุธยาจะเสียเอกราชให้พม่าครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ.๒๓๑๐ เท่ากับราชวงศ์บ้านพลูหลวงเป็นราชวงศ์ที่ทำลายกรุงศรีอยุธยาใช่หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ตีความของผู้สนใจศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่จะพิจารณากันต่อไป

ชาติกำเนิด: พระเพทราชาเป็นใคร เกิดที่บ้านพลูหลวง แขวงเมืองสุพรรณบุรีจริงหรือไม่

เรื่องชาติกำเนิดของพระเพทราชานั้น พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับที่แต่งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ พระอธิบายประกอบ ระบุว่า “..พระเพทราชาอาจวางกรมช้าง เป็นชาวบ้านพลูหลวง แขวงเมืองสุพรรณบุรี..” นอกจากนั้นยังพบข้อมูลว่า สมเด็จพระเพทราชา ประสูติที่บ้านพลูหลวง แขวงเมืองสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๑๗๕ (บางแห่งว่า ๒๑๗๐) ตรงกับ จ.ศ.๙๙๔ จัตวาศก ปีเดียวกับสมเด็จพระนารายณ์ มีนามเดิมว่า ทองคำ เชื่อว่าท่านเป็นบุตรแม่นมเปรม แม่นมโทในสมเด็จพระนารายณ์ (แม่นมเอก คือ มจ.หญิงบัวหรือเจ้าแม่วัดดุสิต มารดา เจ้าพระยาโกษา (เหล็ก) และเจ้าพระยาโกษา (ปาน)) น้องสาวของท่านชื่อ แจ่ม หรือท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พระสนมเอกของพระนารายณ์ ประสูติในปี พ.ศ.๒๑๗๙ ปีเดียวกับเจ้าฟ้าหญิงศรีสุพรรณ หรือกรมหลวงโยธาทิพ พระชนิษฐาในสมเด็จพระนารายณ์ (เกริกฤทธิ์ ไทศุณธนภพ, ๒๕๕๕ : ๓๙) ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้ไม่พบในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา แต่พบในบันทึกของชาวต่างชาติ เช่นบาทหลวงเดอแบส ระบุว่า ออกพระเพทราชา มีฐานะเป็นเชื้อพระวงศ์องค์หนึ่ง เนื่องมาจากมีมารดาเป็นพระนมในสมเด็จพระนารายณ์ และมีน้องสาวคนหนึ่งก็ยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระสนมเอก และ เดอแบสยังบันทึกอีกว่า “ในขบวนข้าราชการด้วยแล้ว เขาเป็นผู้ที่ได้รับความโปรดปรานจากนายหลวงมากที่สุด” ดังนั้นอำนาจของออกพระเพทราชา จึงไม่ต่างไปจาก โกษาธิบดี (เหล็ก) ที่ดูเหมือนจะเป็นหัวหน้าขุนนางฝ่ายปกครอง ที่มาถ่วงดุลอำนาจของพลคอน ซึ่งเป็นขุนนางฝ่ายต่างประเทศ (อานนท์ จิตรประภาส, ๒๕๕๒ : ๑๒๔) ขณะที่ ลาลูแบร์ ราชทูตฝรั่งเศสที่เดินทางมาพร้อมกับคณะทูตแห่งกรุงศรีอยุธยา ที่ไปเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้บันทึกเรื่องราวของสมเด็จพระเพทราชา หรือ ออกพระเพทราชาไว้ว่า “..วงศ์ตระกูลของออกพระเพทราชาได้รับราชการแผ่นดินในตำแหน่งสูงสืบต่อกันมาช้านานหลายชั่ว แลมีทางเกี่ยวข้องในราชสมบัติหลายแ่ง จนคนใจทักกันเสร์ แทบไม่เป็นการปิดบังว่าตัวท่านฤาบุตรของท่าน ออกหลวงสระคักดี อาจจะคิดเอาราชสมบัติได้ ถ้าคนใดคนหนึ่งยังมีชีวิตอยู่ จนพระมหากษัตริย์ซึ่งผ่านพิภพอยู่ในบัดนี้สิ้นสวรรคตแล้ว มารดาของออกพระเพทราชาเป็นพระนมของพระมหากษัตริย์รัชกาลบัดนี้ ทั้งเป็นมารดาของท่านราชทูตสยามคนแรกทีกลับมากองสยามกับข้าพเจ้าได้พบที่นี่..” (ลาลูแบร์ เล่ม ๔, ๒๒๓๐ : ๓๑๗) และยังบอกอีกว่า “...ออกพระเพทราชาหาใช่บุตรเจ้าแม่วัดดุสิตไม่ เปนแต่บุตรเลี้ยงบิดา เจ้าพระยาโกษาขุนเหล็ก แต่ท้าวศรีจุฬาลักษณ์น้องสาวออกพระเพทราชานี้ เปนน้องสาวต่างมารดาของเจ้าพระยาโกษาขุนเหล็กด้วย” สรุปคือลาลูแบร์บอกว่าแม่ของพระเพทราชานั้นมาเป็นภรรยาอีกคนหนึ่งของพ่อเจ้าพระยาโกษา (เหล็ก) (เจ้าแม่วัดดุสิต แม่นมเอกของสมเด็จพระนารายณ์ เป็นภรรยาเอกของพ่อเจ้าพระยาโกษา (เหล็ก) และแม่ของพระเพทราชาได้มาเป็นภรรยาอีกคน มีลูกสาวกับพ่อเจ้าพระยาโกษา (เหล็ก) ด้วยกัน ๑ คน พระเพทราชาจึงเป็นลูกเลี้ยงของพ่อเจ้าพระยาโกษา (เหล็ก) ส่วนน้องสาวเป็นลูกคนละแม่กับเจ้าพระยาโกษา(เหล็ก)และคนละพ่อกับสมเด็จพระเพทราชา) ซึ่งหากสิ่งที่ลาลูแบร์บันทึกไว้นั้นถูกต้อง อาจกล่าวได้ว่าพระเพทราชามีได้เกิดและเติบโตที่บ้านพลูหลวง แขวงเมืองสุพรรณบุรี หากแต่เกิดในราชสำนักอยุธยา และมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและเจ้าพระยาโกษา (เหล็ก) ประเด็นนี้คงต้องศึกษาค้นคว้าหาความชัดเจนกันต่อไป

บ้านพลูลงอยู่ที่ไหน ใครรู้บ้าง ?

เมื่อคนส่วนใหญ่เชื่อว่าสมเด็จพระเพทราชา เป็นชาวบ้านพลูลง แขวงเมืองสุพรรณบุรี ปัญหาต่อมาที่ผู้สนใจในประวัติศาสตร์หรือแม้แต่คนสุพรรณบุรีเองอยากทราบ คือบ้านพลูลงอยู่ที่ไหนในสุพรรณ หลายคนอาจตอบว่าไม่ยากเลยคำถามนี้ เพราะหากท่านเดินทางไปตามถนนสายวัดพระธาตุ – โพธิ์พระยา เลียบลำน้ำสุพรรณบุรีไปทางโพธิ์พระยา ท่านก็จะพบป้ายบอกให้ทราบว่าท่านเข้าเขตบ้านพลูลง ตำบลพิหารแดง อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว และนี่แหละคือสถานที่เกิดของสมเด็จพระเพทราชา กษัตริย์อยุธยา ต้นราชวงศ์บ้านพลูลง ขณะที่ยังมีนักประวัติศาสตร์ ผู้รู้ ผู้สนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ หลายคน ไม่เห็นด้วย

รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล เสนอว่าพระเพทราชาน่าจะประสูติที่กรุงเก่า และบ้านพลูลงไม่น่าจะอยู่บริเวณ บ้านพลูลง ตำบลพิหารแดง ในปัจจุบัน โดยนำเสนอหลักฐานและเหตุผลประกอบ ดังนี้ (รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล, ๒๕๖๑)

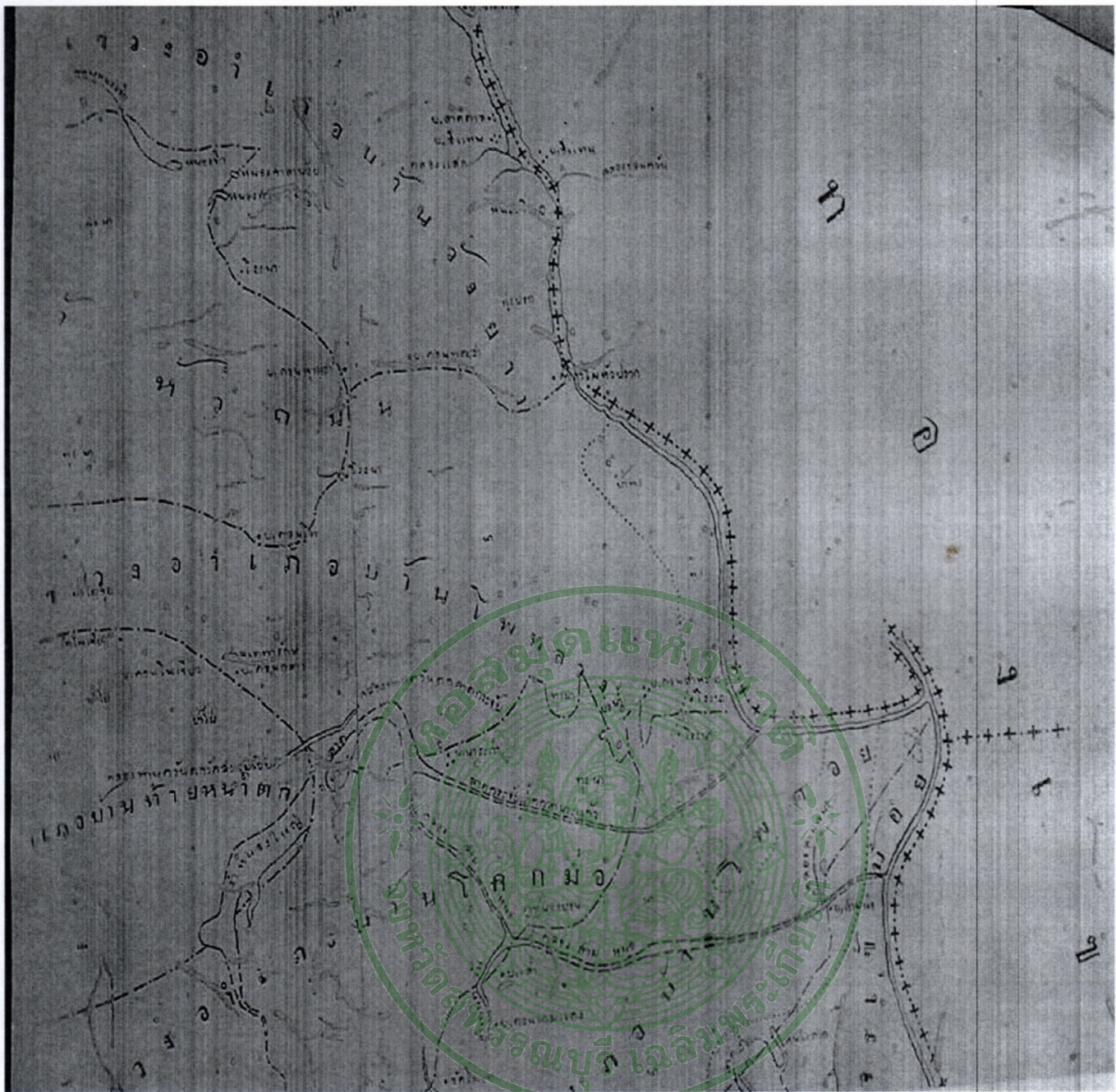
๑. โคลงนิราศสุพรรณของสุนทรภู่ ท่านเดินทางตามแม่น้ำท่าจีนจากใต้ขึ้นเหนือ ในบทที่ ๑๕๒ กล่าวถึงไพศลาน คือบริเวณวัดไพศลานในปัจจุบัน บทที่ ๑๕๓ กล่าวถึงตำแหน่งหัวเวียง คือบริเวณบ้านหัวเวียงในปัจจุบัน บทที่ ๑๕๔ กล่าวถึงโพหลวง บทที่ ๑๕๕ กล่าวถึงสำปะทิว คือตำแหน่งวัดสำปะทิวในปัจจุบัน บทที่ ๑๕๙ กล่าวถึงโพพระ ปัจจุบันคือบริเวณเหนือวัดสว่างอารมณ์ บทที่ ๑๖๐ กล่าวถึงโพพญา ปัจจุบันคือบริเวณโพธิ์พระยาจากข้อมูลในโคลงนิราศสุพรรณพื้นที่หัวเวียงกับวัดสำปะทิว ปรากฏชื่อโพหลวง ไม่ใช่พลูลง ซึ่งช่วงที่สุนทรภู่ไปเมืองสุพรรณเพิ่งจะหลังเสียกรุงครั้งที่ ๒ ได้เพียง ๖๐ ปี

๒. จากใน “เอกสารการประชุมพุทธสมาคม ครั้งที่ ๑๑ ปี พ.ศ. ๒๕๐๖” มีการเสนอบทความเรื่อง พลูลงมีที่สุพรรณ โดยเสนอบ้านโพธิ์หลวงนั้นอาจจะเพี้ยนมาพลูลง และในเอกสารเรื่อง “นิทานย่านสุพรรณ” ของ ศุภร ผลชีวิน (เอกสารต้นฉบับใช้ ศุภร ผลชีวิน) ก็ระบุว่า ได้สันนิษฐานบ้านโพธิ์หลวงเพี้ยนเป็นบ้านพลูลงจากหลักฐานที่ยกมาทำให้ทราบว่า ปัจจุบันเรียกว่าบ้านพลูลงนั้นเปลี่ยนมาเป็นบ้านโพธิ์หลวงเมื่อราวสี่สิบปีที่ผ่านมา แต่เราจะมั่นใจได้อย่างไรชื่อเดิมของโพธิ์หลวงคือ พลูลง ทั้งๆที่บริเวณดังกล่าวต่างมีชื่อบ้านนามว่าที่ขึ้นด้วยโพธิ์ เช่น โพธิ์คลาน โพธิ์ค้อย โพธิ์พระยา และถ้าพิจารณาจากชื่อ โพหลวง ก็จะดูรับกับ ตำแหน่ง โพพระและ โพพญา คือขึ้นด้วยด้วยโพและต่อท้ายบรรดาบรรดาศักดิ์ขุนนาง

๓. ถ้าคิดว่าบริเวณที่ทางจังหวัดสุพรรณบุรีกำหนดให้เรียกว่าบ้านพลูลง เหตุใดจึงไม่ปรากฏหลักฐานของงานศิลปกรรมอยุธยาตอนปลาย ปัญหาเรื่องบ้านพลูลงกับบ้านโพธิ์หลวง เป็นสถานที่เดียวกันหรือไม่ บ้านพลูลงจริงๆแล้วอยู่ที่ไหน จึงยังเป็นประเด็นที่นักวิชาการและผู้สนใจในประวัติศาสตร์ รวมถึงชาวสุพรรณบุรีเอง ก็ยังมีความเห็นที่แตกต่างกัน แต่เมื่อวิเคราะห์ดูแผนที่เก่า ก่อนที่จะมีการแบ่งเขตการปกครองเป็นหมู่บ้าน ตำบล เช่นในปัจจุบันก็ทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่า ทำไมบางท่านจึงบอกว่าบ้านพลูลงหรือโพหลวงนั้น อยู่ในเขตตำบลพิหารแดงบ้าง สนามชัยบ้าง ไร่ใหญ่บ้าง ทั้งนี้เพราะในอดีตนั้น พื้นที่ของบ้านโพหลวงมีบริเวณกว้างครอบคลุมทั้งสองฝั่งของแม่น้ำสุพรรณ ซึ่งปัจจุบันกินอาณาบริเวณทั้งเขตพื้นที่ตำบลพิหารแดง สนามชัย และไร่ใหญ่ แต่การที่จะปักหมุดว่าอยู่ที่ใดนั้น คงต้องศึกษาหาหลักฐานที่เชื่อถือได้กันต่อไป หรือสมเด็จพระเพทราชาอาจจะมิได้เกิดที่สุพรรณบุรี แต่อาจมีญาติพี่น้องอยู่สุพรรณ ประเด็นเหล่านี้ นับว่าเป็นประเด็นที่ท้าทายให้ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเพิ่มขึ้น เพราะงานประวัติศาสตร์ มิใช่จะเป็นข้อสรุปที่ยึดผลตายตัว หากเป็นการเปิดทางไว้สำหรับนักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่ ผู้ที่จะค้นพบหลักฐานใหม่ที่แน่นอนกว่า ประกาศเปลี่ยนแปลงข้อสันนิษฐานในหลายๆข้อก็ได้ เพราะนั่นย่อมหมายถึงความก้าวหน้าในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย (จิตร ภูมิศักดิ์, ๒๕๒๖)

ภาพที่ ๓ แผนที่เก่าเมืองสุพรรณ
ที่มา : ธนิตศักดิ์ บ้านพลูลวง

ภาพที่ ๔ แผนที่เก่าเมืองสุพรรณ
ที่มา : ธนิตศักดิ์ บ้านพลูลวง

พระเพทราชาที่ชาวสุพรรณรู้จัก

เรื่องราวของสมเด็จพระเพทราชาที่เกี่ยวข้องกับเมืองสุพรรณบุรี ยังปรากฏเป็นตำนานเล่าขานที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผู้สร้างวิหารสีแดง จึงเป็นที่มาของชื่อวัดพิหารแดง บ้านพิหารแดงในปัจจุบัน และยังมีผู้เฒ่าผู้แก่ชาววัดกุฎีทอง ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุพรรณบุรี เล่ากันต่อมาว่า สมัยกรุงศรีอยุธยา มีชายคนหนึ่งเข้ามาอนหลับอยู่ที่วัดเชิงหวาย (กุฎีทอง) นอนกรนเป็นเสียงดนตรี ลูกศิษย์จึงไปบอกเจ้าอาวาสวัดมาดู่....พอชายคนนี้ตื่นขึ้น เจ้าอาวาสจึงถาม ชายผู้นั้นบอกว่าเขาเกิดที่บ้านพลูลวง มีความสามารถในการเลี้ยงช้าง กำลังจะเดินทางไปยังกรุงศรีอยุธยา เพื่อสมัครเป็นทหารในกองช้าง...เจ้าอาวาสวัดเชิงหวาย พิจารณาคุณลักษณะของชายผู้นั้น แล้วทำนายว่า “ขอให้รักษาเนื้อรักษาตัวให้ดี ต่อไปข้างหน้าจะได้เป็นใหญ่เป็นโตในแผ่นดิน” ชายผู้นั้นตอบว่า “ถ้าเป็นจริงดังคำทำนายของท่านอาจารย์ จะกลับมาสร้าง

“กุฎิทอง” ถวายเจ้าอาวาส เมื่อต่อมาชายผู้นั้นได้เป็น “พระเพทราชา” กษัตริย์กรุงศรีอยุธยา โปรดฯ ให้คนมาสร้าง “กุฎิเป็นทอง” โดยทาสีทองเหลืองดังทองคำ วัดนี้จึงเปลี่ยนชื่อจากวัดเชิงหวายเป็น วัดกุฎิทอง และเนื่องจากท่านมีความสามารถในการเลียงช้าง คู่เคียงกับพื้นที่เป็นอย่างดี บริเวณแถบนี้เป็นที่อยู่ของช้าง ตั้งแต่เพนียดที่คูเมืองสุพรรณ วัดประตูลำราง มาถึงท่าโขลง เลยไปจนถึงวัดอุทอง อำเภอบางปลาม้า ล้วนแล้วแต่มีฝูงช้างป่าอาศัยอยู่ทั้งสิ้น (ถนัด ยันต์ทอง)

หลักฐานที่ทำให้ชาวบ้านวัดกุฎิทองเชื่อว่าสมเด็จพระเพทราชา ทรงบูรณะ ซ่อมแซมวัดกุฎิทองจริง ได้แก่

๑. เสาเรียง ในตำนานพระเพทราชา

๒. ใบเสมาคู่ที่พระอุโบสถ แสดงว่าได้รับการยกฐานะเป็นพระอารามหลวง (ถนัด ยันต์ทอง) วัดกุฎิทองตั้งเมื่อ พ.ศ.๒๒๗๑

นอกจากนั้นยังปรากฏความเชื่ออื่นๆเกี่ยวกับพระเพทราชาว่า พระองค์เป็นศิษย์ของขรัวตาคง หรือพระพิรอดแห่งวัดสองพี่น้อง ศิษย์ร่วมสำนักร่วมอาจารย์เดียวกับ “พระนารายณ์” โกษาเหล็ก และโกษาปาน ท่านเป็นผู้มีความสามารถทุกศาสตร์ เพราะได้สืดยอดอาจารย์คือ ขรัวตาคง ซึ่งพระนารายณ์นิมนต์ไปสอนสรรพวิชาที่อยุธยาถึง ๑๓ ปี พระเพทราชานั้นเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะอาจหาญกำยำล่ำสันแข็งแรงไม่หวั่นเกรงอันตรายใดๆ สามารถขี่บังคับช้างที่ตกมันได้ (ถนัด ยันต์ทอง)

ความเชื่อเรื่องความสามารถของพระเพทราชาและเรื่องช้างนี้ สอดคล้องกับคำให้การกรุงเก่าที่ระบุว่าเมืองสุพรรณบุรีเป็นเมืองส่วยหญ้าช้างและถ่าน (รัตนานุกุล, ๒๕๒๘ : ๙๖)

บทบาทของพระเพทราชาในราชสำนักอยุธยา

พระเพทราชา ทรงเป็นกษัตริย์อยุธยาองค์ที่ ๒๘ (ในจำนวน ๓๓ พระองค์) ทรงเป็นผู้สถาปนาราชวงศ์บ้านพลูหลวง ซึ่งเป็นราชวงศ์ที่ ๕ และราชวงศ์สุดท้ายของอาณาจักรอยุธยา เนื่องจากพระมารดาทรงเป็นแม่นมในสมเด็จพระนารายณ์ พระองค์จึงได้รับการเลี้ยงดูควบคุมกับสมเด็จพระนารายณ์ ทำให้มีโอกาสเข้ารับราชการและได้ไต่เต้าขึ้นในตำแหน่งสูง โดยเฉพาะเจ้ากรมช้างซึ่งเป็นกรมที่มีอำนาจในทางการทหารอย่างสูง (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ๒๕๖๐ : ๗๑) มีกำลังพลในสังกัดหลายพัน นอกจากนั้นยังทรงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระราชวงศ์ในฐานะที่พระมารดาเป็นพระนม และพระชนนีฐานเป็นพระสนมของสมเด็จพระนารายณ์ (ธีรวิทย์ วัฒนเพ็ชร, ๒๕๕๔ : ๑๖๐)

ในปลายรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ทรงประชวรเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๒๓๐ พระเพทราชา เจ้ากรมช้างหรือเจ้ากรมคชบาล ก็กลายเป็นศูนย์กลางของความรู้สึก “ชาตินิยม” ในครั้งนั้น พระเพทราชาได้รับแต่งตั้งให้รักษาราชการ สมเด็จพระนารายณ์ยังมิได้มอบราชสมบัติให้ผู้ใดไม่ว่าจะเป็นพระอนุชาทั้งสอง คือ เจ้าฟ้าเอกทัศ เจ้าฟ้าน้อย หรือ พระโอรสบุญธรรม คือ พระปีย์ (สมเด็จพระนารายณ์ไม่มีพระโอรส มีแต่พระธิดา คือ กรมหลวงโยธาเทพ) พระเพทราชาจึงยึดอำนาจ จับพอลคอนประหารชีวิต เมื่อ ๕ มิถุนายน ส่วนพระปีย์ถูกลอบสังหารในวันที่พระนารายณ์เสด็จสวรรคต ๑๑ กรกฎาคม ๒๒๓๑ พระเพทราชาปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นกษัตริย์อยุธยา พระอนุชาของสมเด็จพระนารายณ์ถูกสำเร็จโทษ จึงเป็นอันสิ้นราชวงศ์ปราสาททองและเริ่มต้นราชวงศ์บ้านพลูหลวง ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายของอยุธยา พระเพทราชาเจรจาให้กองทัพทหารฝรั่งเศสออกไปจากเมืองบางกอก เมื่อ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ.๒๒๓๑ เป็นอันสิ้นสุดการติดต่อสัมพันธ์ทางการต่างประเทศของอยุธยาในลักษณะล่อแหลม กลับไปใช้การติดต่อค้าขายตามปกติตามที่เคยเป็นมาแต่ครั้งโบราณกาล (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ๒๕๖๐ : ๖๗)

ใครเป็นกบฏ พระเพทราชา หรือ ฟอลคอน

พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับกรมสมเด็จพะประมาณชิตชินโนรส กล่าวไว้ว่าออกพระเพทราชา และออกหลวงสรศักดิ์เป็นขบถ และกล่าวสดุดีออกญาวิไชเยนทร์หรือฟอลคอนด้วยถ้อยคำนานาประการ ความว่า “ส่วนสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว จำเดิมแต่เสด็จลี้มลงเพลานั้น พระโรคก็กำเริบมากขึ้น จึงมีพระราชดำรัสให้หาบรรดาชาวที่ชาววัง ซึ่งเป็นข้าหลวงเดิมประมาณสิบห้าคนขึ้นมาเฝ้าในพระมหาปราสาทที่นั้งสุทธาสวรรค์ ที่เสด็จทรงประชวรอยู่นั้น แล้วจึงมีพระราชโองการตรัสว่า บัดนี้อายสองคนพ่อลูกมันคิดการเป็นขบถ ฝ่ายเราก็ก๊วยทุพพลภาพ หนักอยู่แล้ว เห็นชีวิตไม่ตลอดไปจนสามวัน แลซึ่งท่านทั้งหลายจะอยู่ในขรราวาสนั้น เห็นว่าอายขบถพ่อลูกมันจะฆ่าเสียสิ้น อย่าอยู่เป็นคฤหัสถ์เลย จงบวชในบวรพุทธศาสนาเอาธงชัยพระอรหันต์เป็นที่พึ่งเถิด จะได้พ้นภัย”

จากข้อความในพระราชพงศาวดารข้างต้นทำให้ตำราเรียนประวัติศาสตร์ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ ปีที่ผ่านมาระบุถึงออกญาวิไชเยนทร์ในทางที่ดี ขณะที่พระเพทราชาถูกมองว่าเป็นกบฏ และเป็นกษัตริย์ที่ได้ราชบัลลังก์อย่างไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ขจร สุขพานิช ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงฟอลคอน ว่ามีอยู่ด้วยกัน ๓ พวก พวกที่หนึ่ง นิยมชมชอบเขาจึงเขียนกล่าวสดุดีไว้อย่างเลิศลอย บางตอนก็กู้ข้อความระบายสีเสียอย่างฉูดฉาด เพื่อแสดงให้เห็นว่าฝรั่งผู้นี้เป็นบุคคลที่ควรจะสรรเสริญยิ่งนัก ได้แก่ หนังสือของบาทหลวงตาซาร์ด เป็นต้น อีกพวกหนึ่งมีความเกลียดชัง อาฆาตมาดร้ายเขา เพราะได้รับความอยุติธรรม หรือ เพราะผลประโยชน์ขัดกัน จึงเขียนประวัติของฟอลคอนขึ้นไว้อย่างสาหัสเสียเสีย มีการกล่าวร้ายป้ายสีให้ผู้อ่านเห็นว่าบุคคลผู้นี้คิดในข้อ งอในกระดุก ไม่ซื่อตรงต่อผู้ใดเลย ได้แก่ บาทหลวงอังกฤษคณะเยซุอิต พวกที่สามคือผู้เขียนที่มาภายหลัง ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ หยิบฉวยข้อมูลอะไรก็ได้ ก็เอามาเขียน ได้แก่ เตอร์แปง (ขจร สุขพานิช, ๒๕๖๐ : ๔๒-๔๔) แต่เมื่อศึกษาจากเอกสารต่างๆเพิ่มเติม เช่น เอกสารของบริษัทค้าขายของอังกฤษ และฮอลันดา และหนังสือของฟอลคอนเอง รวมทั้งคำสั่งลับต่างๆ ที่วิไชเยนทร์มอบให้กับบาทหลวงตาซาร์ด และคำสั่งลับของฝรั่งเศสที่มีมาถึงนายพลผู้ควบคุมทหารฝรั่งเศสที่เมืองบางกอก หลักฐานเหล่านี้คือสิ่งที่ยืนยันความไม่ชอบมาพากลของฟอลคอน ที่อาจจะคิดเป็นใหญ่ในอยุธยาและนำอยุธยาเข้าเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส (เรื่องราวการสนทนาของฟอลคอนกับนายพลเดฟาร์จ (General Desfarges) ปรากฏในละครบุพเพสันนิวาสด้วย) นอกจากนั้นเหตุการณ์ในวันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๒๓๑ เดฟาร์จ คุมทหารจากป้อมบางกอกถึงกรุงศรีอยุธยา สังหารราชปาลูและบาทหลวงผู้ใหญ่แนะนำให้นำทหารกลับคืนป้อมเมืองบางกอก และอย่าไปยุ่งกับกิจการภายในประเทศของอยุธยา

เหตุการณ์สำคัญทางการเมือง

แม้สมเด็จพระเพทราชา จะได้รับการขนานพระนามว่า “มหาบุรุษ” ที่ขับไล่ชาวฝรั่งเศสออกไปจากอยุธยาได้สำเร็จในช่วงมีการเมืองกำลังล่อแหลม แต่การสถาปนาราชวงศ์ใหม่ก็เป็นสาเหตุให้เกิดกบฏในรัชกาลของพระองค์หลายครั้ง เช่น กบฏธรรมเถียร โดยการนำของพระสงฆ์ที่อ้างตนว่าเป็นพระอนุชาของสมเด็จพระนารายณ์ (เจ้าฟ้าอภัยทศ) นำสมัครพรรคพวกจากสระบุรี ลพบุรี นครนายกมาประชิดกรุงศรีอยุธยา แต่ถูกขุนหลวงสรศักดิ์ปราบได้ นอกจากนี้ยังเกิดกบฏที่นครราชสีมา ๒ ครั้ง ครั้งแรกนำโดยพระยายมราช (สังข์) และครั้งที่ ๒ โดยผู้ตั้งตนเป็นผู้วิเศษชื่อ บุญกว้าง ส่วนกบฏทางใต้ นั้น หลักฐานตะวันตกกระบุว่าเป็นการแข็งเมืองของหัวเมืองประเทศราชปัตตานี ในขณะที่พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาระบุว่า พระยายมราช (สังข์) ย้ายการต่อสู้กับราชสำนักจากเมืองนครราชสีมาไปสู่นครศรีธรรมราช อย่างไรก็ตามสมเด็จพระ

พระเพทราชา และขุนหลวงสรศักดิ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลหรืออุปราช ก็สามารถปราบกบฏเหล่านี้ได้ในที่สุด (ธีรวัต ฌ ป้อมเพชร, ๒๕๕๔ : ๑๕๙)

การต่างประเทศ

แม้สมเด็จพระเพทราชาจะถูกมองว่าเป็นพระมหากษัตริย์ “ชาตินิยม” แต่ก็ยังมีการติดต่อกับต่างประเทศอยู่ หากได้มีการต่อต้านชาวต่างชาติ จนถึงขั้นปิดประเทศตามการตีความทางประวัติศาสตร์แบบสุดขั้วไม่ พระองค์ยังทรงความสัมพันธ์อันดีกับฮอลันดา ที่มีมาตลอดรัชสมัย นับตั้งแต่กลางพุทธศตวรรษที่ ๒๒ ฮอลันดาเองก็พอใจที่จะค้าขายกับอยุธยา มิได้เข้าแทรกแซงทางการเมืองภายในดังเช่นที่ฝรั่งเศสหรือบาทหลวงคริสเตียนกระทำ สมเด็จพระเพทราชาส่งทูตไปปัตตาเวีย (เกาะชวา) ของฮอลันดา เมื่อ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๒๓๑ มีการยืนยันจะให้สิทธิผูกขาดการค้าซื้อหนังกวาด ดังที่เคยทำมาตั้งแต่ปี ๒๒๐๗ และฮอลันดา ยังได้สิทธิผูกขาด ในการซื้อดีบุกอีกด้วย (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ๒๕๖๐ : ๖๘)

สวรรคต

นอกจากขุนหลวงสรศักดิ์แล้ว สมเด็จพระเพทราชายังมีโอรสอีก ๒ พระองค์ ที่มีสิทธิ์ในการสืบราชสมบัติ คือเจ้าพระขวัญ (ประสูติ พ.ศ. ๒๒๓๔) จากมเหสีฝ่ายขวา กรมหลวงโยธาเทพ (พระชนิษฐาสมเด็จพระนารายณ์) และเจ้าฟ้าตรีสุนทร (ประสูติ พ.ศ. ๒๒๓๗) จากมเหสีฝ่ายซ้ายกรมหลวงโยธาเทพ (พระธิดาสมเด็จพระนารายณ์) เมื่อสมเด็จพระเพทราชาทรงประชวร ปัญหาการสืบราชสมบัติก็เกิดขึ้น หลวงสรศักดิ์ลอบประหารเจ้าพระขวัญ (เจ้าฟ้าตรีสุนทรหนีไปบวชพระ) พระเพทราชาจึงตั้งพระนัดดา เจ้าพระพิไชยสุนทรให้สืบราชสมบัติ แต่เมื่อพระองค์สวรรคตใน พ.ศ. ๒๒๔๖ ขุนหลวงสรศักดิ์ก็ได้สืบราชสมบัติเป็นพระเจ้าเสือ หรือสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ เป็นกษัตริย์ลำดับที่ ๒๙ แห่งกรุงศรีอยุธยา

อ้างอิง

กรมศิลปากร. การปฏิวัติปลายแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและการล่มสลายของกรุงศรีอยุธยา.

(๒๕๔๘). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ. หนังสือพระราชพงษาวดาร ฉบับพิมพ์ ร.ศ.๑๒๐. (๒๕๕๐). กรุงเทพฯ : มติชน.

เกริกฤทธิ์ ไทคุนธนภพ. สมเด็จพระเพทราชา กษัตริย์ผู้ต่อต้านอารยธรรมตะวันตก. (๒๕๕๕). กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.

ขจร สุขพานิช .ออกญาวิไชยเณรหรือการต่างประเทศในสมัยสมเด็จพระนารายณ์.(๒๕๖๐). กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

จิตร ภูมิศักดิ์.สังคมไทยลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาก่อนสมัยศรีอยุธยา. (๒๕๒๖).กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. อยุธยา ประวัติศาสตร์และการเมือง. (๒๕๖๐) กรุงเทพฯ : มุลนิธิโตโยต้า.

ดำรงราชานุภาพ,สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตเลขา. (๒๕๐๕).

กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์.

ถนัด ยนต์ทอง. สื่อออนไลน์. (๒๕๖๑)

ธนิตศักดิ์ บ้านพลูลวง. สื่อออนไลน์. (๒๕๖๑).

ธีรวัต ฌ ป้อมเพชร .สมเด็จพระเพทราชา : นามานุกรมพระมหากษัตริย์ไทย.(๒๕๕๔) กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊ค.

น. ฌ ปากน้ำ (นามแฝง). เทียวเมืองศิลปอุทอง. (๒๕๑๖). กรุงเทพฯ : เมืองอักษร.

นิติ เอียวศรีวงศ์. ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ในพระราชพงศาวดารอยุธยา . (๒๕๒๓) กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

ปิยนดา บุณนาค. สมเด็จพระนครินทราธิราช : นามานุกรมพระมหากษัตริย์ไทย.(๒๕๕๔). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊ค.

ปรีดี พิศภูมิวิถิ. จากบางเจ้าพระยาสู่ปารีส. (๒๕๕๑). กรุงเทพฯ : มติชน.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) และ พระราชพงศาวดารกรุงศรี

อยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด.

(๒๕๕๓) .กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

มนัส โอภาณกุล. ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสุพรรณ. (มปท.).จินตาสานการพิมพ์.

รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล. สื่อออนไลน์. (๒๕๖๑).

รัตนา หนูน้อย (วรพร พรหมใจรักษ์). ฐานะของเมืองสุพรรณบุรีในประวัติศาสตร์อยุธยา

ระหว่าง พ.ศ.๑๘๙๓ ถึง พ.ศ. ๒๒๓๑. (๒๕๒๘). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลาลูแบร์. ลาลูแบร์เพนจดหมายเหตุพงศาวดารสยาม ครั้งกรุงศรีอยุธยาแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์

เล่ม ๑-๖. (๒๔๕๘). กรุงเทพฯ : ปรีดาลัย.

วิบูลย์ วิจิตรวาทการ,น.พ. ราชวงศ์บ้านพลูลวง. (๒๕๔๔). กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์.

ศรีศักร วัลลิโภดม. กรุงศรีอยุธยาของเรา.(๒๕๔๑). กรุงเทพฯ : พิมพ์เศ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์.

ศรีศักร วัลลิโภดม. โบราณคดีไทยในทศวรรษที่ผ่านมา. (๒๕๒๕). กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. สุโขทัยไม่ใช่ราชธานีแห่งแรกของไทย. (๒๕๒๖). กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.

สุกร ผลชีวิน .นิทานย่านสุพรรณ. (๒๕๒๖). กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า :

เมืองสุพรรณบุรี. (๒๕๖๐).

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๒ สุพรรณบุรี. โบราณคดีและประวัติศาสตร์เมือง
สุพรรณบุรี. (๒๕๔๒). กรุงเทพฯ : สารรังสรรค์.

อาคม พัตติยะ และ นิธิ เอียวศรีวงศ์. ศรีรามเทพนคร รวมความเรียงว่าด้วยเรื่องประวัติศาสตร์อยุธยา
ตอนต้น.(๒๕๒๗). กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.

อานนท์ จิตรประภาส. การค้าและการเมืองในพระราชประวัติสมเด็จพระนารายณ์. (๒๕๕๒). กรุงเทพฯ : ภาพ
พิมพ์.

ภาคผนวก

ภาพจาก เฟซบุ๊ก Kornkit Disthan.... อ่านต่อได้ที่ :

<https://www.posttoday.com/social/think/545315> ภาพที่เชื่อว่าเป็นพระเพทราชา (PiteraTjay) ในหนังสือของดัตช์ ชื่อ 1695 Military Revolutions Wars of Europe & Asia Ottoman Turks Mohammed Siam 27 Portraits

ที่มา - <https://schilbantiquarian.com/.../1695-military-revolutions-...>

ทุกคนรู้ว่าพระเพทราชาทรงซังคอนสแตนติน ฟอลคอน (เจ้าพระยาวิชาเยนทร์) แต่เราไม่รู้แน่ชัดว่าทรงซังเพราะ همینน้ำหน้า หรือว่าซังเพราะฟอลคอนมักใหญ่ใฝ่สูง ความคิดของพระเพทราชานั้นมีแต่พระองค์เท่านั้นที่รู้ ส่วนหลักฐานเรื่องที่ทรงซังและสั่งเด็ดหัวฟอลคอนนั้นมีหลากหลาย หลักฐานฝรั่งเศสออกจะवादให้พระเพทราชาเป็นผู้ร้าย แต่หลักฐานดัตช์และญี่ปุ่นให้ภาพที่ต่างออกไป ในที่นี้ผมจะอ้างหลักฐานดัตช์คือสาส์นจากเจ้าพระยาโกษาธิบดี หรือโกษาปาน ในฐานะพระคลัง ส่งไปถึงบริษัทอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ ที่เมืองปัตตาเวีย หรือจาการ์ตา จดหมายฉบับนี้โกษาปานเล่าให้พวกดัตช์ฟังว่า ฟอลคอนชั่วร้ายเพียงใด และพระเพทราชาทรงชอบธรรมในการกำจัดเขา ถือเป็นเวอร์ชันที่ใกล้เคียงกับปากคำของพระเพทราชาที่สุด

จดหมายบางส่วนมีใจความว่า

"พระเจ้าอยู่หัวเคยผู้ปกครองกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา ครั้นนั้นทรงพระประชวรหนัก ไม่นานนักก็เสด็จสวรรคต ด้วยเหตุนี้พระเจ้าอยู่หัวพระองค์ปัจจุบันจึงครองราชสมบัติต่อมา ดำรงพระยศพระราชาผู้เกริกไกร และสาส์นนี้เป็นพระราชดำรัสของพระองค์ผ่านมาทางข้าพเจ้า

(โกษาปาน) เท่านั้น

"ในส่วนของทักษะของคอนสแตนติน ฟอลคอน เกี่ยวกับพ่อค้าวาณิชยที่เดินทางมายังกรุงศรีอยุธยาเพื่อค้าขายหรือพวกที่อยู่ก่อนหน้านี้แล้ว ฟอลคอนได้สร้างปัญหาและความยุ่งยากเหลือคณานับ ทั้งยังกดขี่ข่มเหง ข่มขู่คุกคาม และบีบบังคับจนกระทั่งไม่มีใครกล้าปริปากร้องเรียน คอนสแตนตินผู้นี้ยังอ้างสิทธิในสินค้าที่อยู่ในท้องพระคลังและโกดังสินค้าของพระเจ้าอยู่หัว แล้วเบียดบังเอาของหลวงไปเป็นจำนวนมาก ของหลวงจึงสูญหายไป นอกจาก (ความฉ้อฉลนี้) ยังมีการกระทำชั่วและอาชญากรรมอีกหลายกระเทาะที่เขาได้ละเมิดต่อจารีตประเพณีโบราณ ซึ่งจะไม่ขอเอ่ยในสาส์นฉบับนี้ เพราะหลวงอภัยวาริ (Joannes Keyts นายห้างวิลันดาในอยุธยา) จะเดินทางออกจากพระนครในไม่ช้า หลวงอภัยวาริมีข้อมูลครบถ้วนเกี่ยวกับเหตุการณ์และเรื่องราวเกี่ยวกับคนผู้นี้ เมื่อครั้งที่พระเจ้าอยู่หัวพระองค์ก่อนสวรรคต หลวงอภัยวาริจะแจ้งให้ ๗พณฯ ท่านทราบถึงโอกาสต่างๆ ที่คอนสแตนตินได้ฉวยใช้เพื่อกระทำความผิด อันทำให้พระเจ้าอยู่หัวทรงพิโรธยิ่งนักและชิงชังคนผู้นี้อย่างมาก"

สาส์นฉบับนี้พรรณนาว่ากรุงศรีอยุธยาเคยคราคร่ำด้วยพ่อค้าวาณิชยนานาชาติมากเพียงใด และเคยกลมเกลียวกับดัตช์มากเพียงใด จนกระทั่ง

"... ภายหลังจากที่คอนสแตนตินกลายเป็นพระยาวิชาเยนทร์และมนตรีที่ปรึกษาราชการ ชายผู้นี้จึงเริ่มคุกคามและยังความอยุติธรรมให้เกิดกับพ่อค้าต่างชาติและชาวฮอลันดา กระทำการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้รับพระบรมราชโองการจากพระเจ้าอยู่หัว แต่เพราะพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดปรานและยกย่องเขาอย่างมากยิ่งกว่าพระยาพลเทพในยุคสมัยใด จึงไม่มีใครกล้าไปทราบทูลพระเจ้าอยู่หัว ได้แต่รอให้สบโอกาสและสถานการณ์เอื้ออำนวย เพื่อที่เขาจะได้รับผลกระทบที่ก่อ และในเวลานี้ พระเจ้าอยู่หัวทรงประชวรหนัก คอนสแตนตินผู้นี้ได้สมคบกับพวกฝรั่งเศส อังกฤษ จีน และนายทหารชั้นสูงชาวสยามจำนวนหนึ่ง ซึ่งเขาล่อลวงให้มาเป็นพวก เมื่อพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันทรงทราบเรื่อง จึงทรงสั่งให้จับกุมคอนสแตนตินและประหารเสีย นี่คือชะตากรรมของคนผู้นี้"

หลังจากนั้น สาส์นได้กล่าวว่า ชาวดัตช์ไม่เคยคิดร้ายต่อกรุงศรีอยุธยาดังเช่นฟอลคอน และถึงเวลาที่ทั้ง 2 ฝ่ายจะรื้อฟื้นสัมพันธไมตรีดังเดิม

เนื้อหาของสาส์นฉบับนี้มีนัยหลายประการ เป็นไปได้ว่าพระเพทราชาทรงต้องการดัตช์มาช่วยเป็นพันธมิตรสกัดฝรั่งเศสและพันธมิตรฟอลคอน หรือไม่ก็ทรงคิดจะค้าขายกับดัตช์เพื่อแทนที่ฝรั่งเศสและ

อังกฤษ หรือไม่กี่ทรงเห็นว่าดัตช์ไม่ได้รับความยุติธรรมจริงๆ ในสมัยฟอลคอนเป็นใหญ่ หรือไม่กี่ทรงจะประกาศความชอบธรรมในการยึดอำนาจ โดยชี้ว่า ฟอลคอน (ซึ่งเป็นศัตรูกับดัตช์) เป็นคนคิดไม่ซื่อต่อกรุงศรีฯ

ส่วนหลักฐานญี่ปุ่น ปรากฏในบันทึกโทเซน ฟุเซตสึ ะกิ (Tōsen fusetsu-gaki) ซึ่งเป็นบันทึกคำให้การของพ่อค้าจีนและดัตช์ที่เมืองนางาซากิ แปลโดยอาจารย์โยเนโอะ อิชิอิ (Yoneo Ishii) ในช่วงแรกของการยึดอำนาจ พ่อค้าเล่ารวบรัดว่าทรงยึดอำนาจ ไล่ฝรั่งออกไป (บันทึกเรียกเป็นอังกฤษ) พวกเมืองนครก็ปฏิบัติตามได้ยืนขาว่าการยึดอำนาจ ก็คิดจะยกทัพไปสู้ แต่พอทราบว่าพระอนุชาทั้ง 2 และพระปีย์ ถูกสังหารแล้วก็เลิกความคิด แต่นั่นบ้านเป็นปกติสุขดังเดิม แต่ฉบับวันที่ 22 สิงหาคม 1690 จากเรือหมายเลข 86 เล่าไว้ว่า

"ที่สยามไม่มีเรื่องอะไรใหม่ๆ เกิดขึ้นในช่วง 2 ปีนี้ เมื่อ 2 ปีก่อนเกิดศึกกลางเมืองขึ้น ซึ่งเรื่องที่เทียบท่าล้าก่อนๆ น่าจะเล่าไว้แล้ว แต่บางคนเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นผิดไปโดยเชื่อว่ากษัตริย์องค์นี้ (พระเพทราชา) ซึ่งทรงเคยเป็นขุนนางระดับสูงผู้มีบารมีของรัชกาลก่อน ได้ชิงราชบัลลังก์มา ตอนที่กษัตริย์องค์ก่อนทรงพระประชวร ภายหลังจากกำจัดขุนนางชั้นสูงผู้ทรยศชาวอังกฤษ (ฟอลคอน) แล้วสังหารเสีย แต่ในความจริงคือกษัตริย์องค์ก่อนทรงไม่มีรัชทายาท แม้จะทรงมีพระโอรสหนึ่งองค์และพระธิดาหนึ่งองค์ แต่พระโอรสประชวรหนักไม่อาจปกครองบ้านเมืองได้ เมื่อพระพลานามัยของกษัตริย์องค์ก่อนทรุดหนักลง ทรงเรียกขุนนางชั้นสูงผู้้นั้นมาแล้วสั่งให้เขกสมรสกับพระธิดาของพระองค์แล้วครองบัลลังก์ เรื่องนี้เขาได้รับคำสั่งตอนที่กษัตริย์ยังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่ ขุนนางชั้นสูงผู้้นั้น (พระเพทราชา) จึงรับพระกรุณาธิคุณด้วยความยินดี และตรองหาวิธีที่จะกำจัดขุนนางอังกฤษ วันหนึ่งเขาจึงอ้างคำสั่งกษัตริย์ให้ขุนนางอังกฤษเข้าวังแล้วฆ่าเสีย นี่คือเหตุผลว่าทำไมพสกนิกรและเมืองประเทศราชทั้งปวงจึงยอมอ่อนน้อมต่อกษัตริย์องค์ใหม่ โดยมิคิดต่อกระด้างกระเดื่อง" (อ้างจาก Yoneo Ishii หน้า 57 - 58)

บันทึกฉบับนี้เรียกฟอลคอนว่าเป็นอังกฤษ และตราหน้าเขาเป็นคนสามัญ พร้อมกับให้ความชอบธรรมพระเพทราชาอย่างเต็มที่ ต้องย่ำว่าคนเล่าเป็นเพียงพ่อค้า อาจไม่รู้ต้นลึกหนาบางมากนัก แต่เรื่องเล่าของเขาอาจสะท้อนข้อมูลที่ชาวอยุธยาทั่วๆ ไปรับทราบ

ประเด็นสำคัญอีกเรื่องคือคนไปเชื่อกันว่า พระเพทราชาทรงกวาดล้างฝรั่งเศส ไม่ถูกกับอังกฤษ เท่ากับปิดประเทศโดยปริยาย ซึ่งผิด เพราะพระองค์โปรดดัตช์อย่างมาก และยกให้เป็นพันธมิตรยุโรปหนึ่งเดียว ทั้งยังทรงโปรดเทคโนโลยีแบบฝรั่ง เช่น การทำอาวุธ และเครื่องจักรกล แต่กลับทรงระมัดระวังไม่ยืมมือฝรั่งเพื่อคุมอำนาจ เหมือนพระนารายณ์หรือพระศรีสุธรรมราชา (อ้างจาก Bhawan Ruangsilp หน้า 158 - 159) เหมือนกับว่าทรงระแวงฝรั่งเศสมากขึ้นหลังกรณีคอนสแตนติน ฟอลคอน คนยุคเราสงสัยกันมากว่าฟอลคอนเป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูงจริงหรือไม่? สาส์ฉบับนี้พอจะตอบได้ และหากยังไม่มีน้ำหนักพอจะขอยกทัศนะของบาทหลวงเดอ ชัวซีต่อฟอลคอน ดังนี้ "แต่บางทีเขาอาจแค่ต้องการกองกำลังฝรั่งเศสเพียงเพื่อสนับสนุนให้เขาเป็นกษัตริย์หลังจากเหนือหัวของเขาสวรรคตแล้ว ซึ่งตัวเขาเองหวังไว้สูงยิ่ง เขาเป็นคนโอหัง โหดเหี้ยม ไร้ปราณี และมีความทะเยอทะยานเกินหน้าเกินตา เขาสนับสนุนศาสนาคริสต์ เพียงเพราะคิดว่าจะช่วยส่งเสริมเขาเท่านั้น" (Choisy, 150)

ที่มา : จาก เฟซบุ๊ก Kornkit Disthan อ่านต่อได้ที่ <https://www.posttoday.com/social/think/545315>

อ้างอิง

Letter from the Phrakhleng on behalf of King Phetracha of Siam (r. 1688-1703) to the Supreme Government, 12 February 1689 and the answer from Batavia, 4 Mei 1689 (https://sejarah-nusantara.anri.go.id/.../it.../19/translation_en)

Yoneo Ishii, editor (2000) The Junk Trade from Southeast Asia: Translations from the Tosen Fusetsu-gaki, 1674-1723. ISEAS.

Bhawan Ruangsilp. (2007) Dutch East India Company Merchants at the Court of Ayutthaya, Ca. 1604-1765. Brill Academic.

Abbé de Choisy. (1983) Mémoires pour servir à l'histoire de Louis XIV. Editions du Mercure de France.

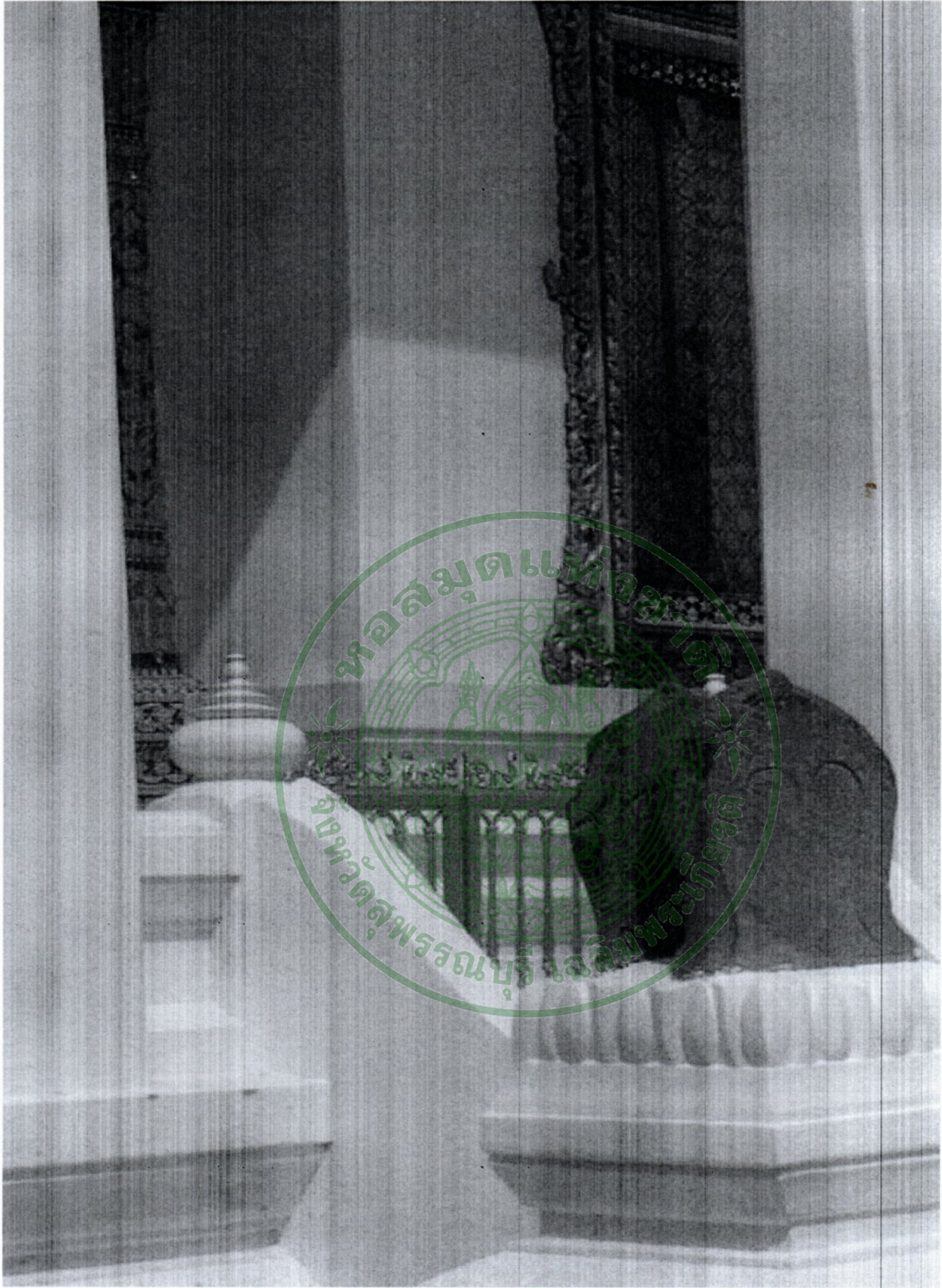

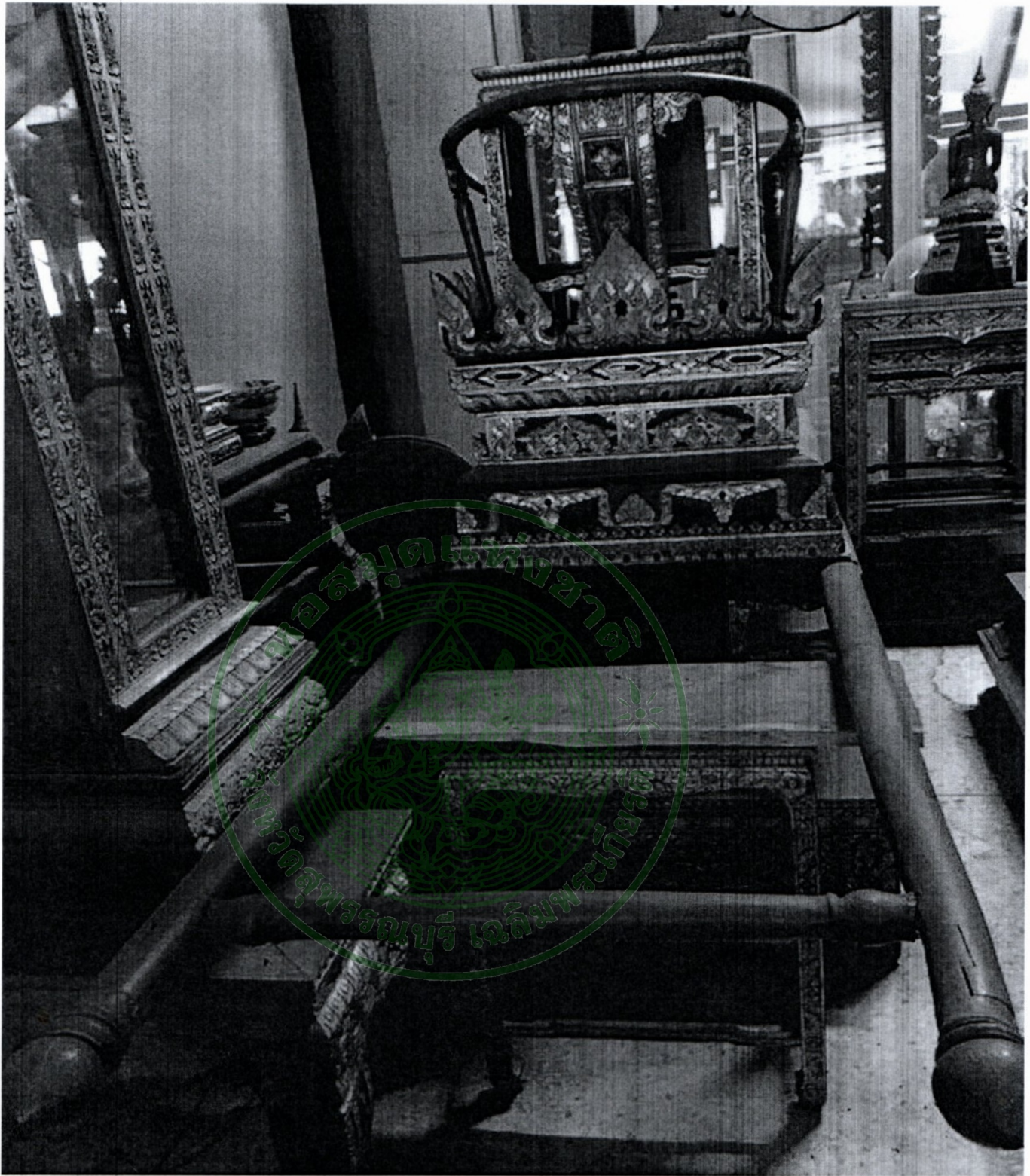
บริเวณวัดกุฎีทอง

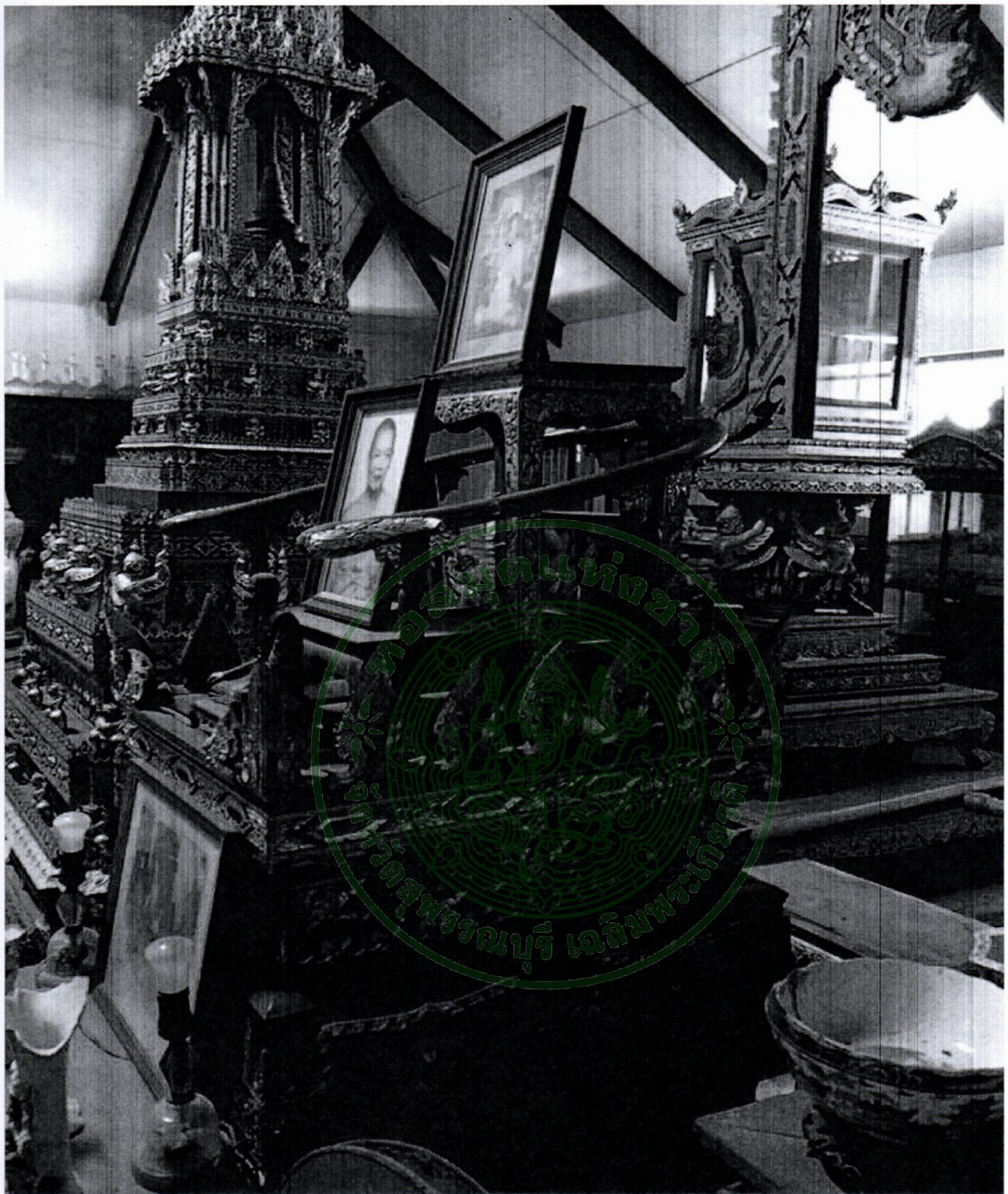
ตำหนักพระเทพราชา วัดกุฎีทอง

ใบเสมาคู่ โบสถ์วัดกุฎีทอง

เสลี่ยง ที่วัดกุฎีทอง

เสลี่ยงและธรรมาสน์ ที่วัดกุฎีทอง

ที่มา : FB ถนัด ยันต์ทอง

พระเพทราชา แห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง

พระเพทราชา แห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง

เชมชาติ เทพไชย

เกริ่นนำ

พระเพทราชาหรือสมเด็จพระมหาบุรุษ ผู้ทรงก่อตั้งราชวงศ์บ้านพลูหลวง เป็นราชวงศ์ที่ ๕ หรือราชวงศ์สุดท้าย แห่งกรุงศรีอยุธยา นับเป็นกษัตริย์องค์ที่ ๒๙ ครองราชย์ พ.ศ. ๒๒๓๑ – ๒๒๔๖ พระองค์ถูกมองว่าเป็นกบฏยี่ดราขบัลลังก์ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ แต่ในขณะเดียวกันถูกมองว่าทรงเป็นผู้ที่รักบ้านเมือง ที่เป็นผู้ดำเนินการสกัดกั้นอำนาจของต่างชาติ ซึ่งหมายถึงฝรั่งเศส ไม่ให้ครอบงำประเทศสยามในฐานะเป็นอาณานิคมหรือแม้แต่การเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์

พระราชประวัติ

พระเพทราชาเดิมชื่อ ทองคำ มีพื้นเพมาจากบ้านพลูหลวง แห่งแขวงเมืองสุพรรณบุรี แต่ที่ตั้งของบ้านในปัจจุบันนั้น ยังมีข้อถกเถียงกันว่าอยู่แห่งใด บ้างก็ว่าอยู่ในเขตตำบลท่าพี่เลี้ยง บ้างก็ว่าอยู่ในพื้นที่ตำบลพิหารแดง ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี พระมารดาเป็นแม่นมของสมเด็จพระนารายณ์ ดังนั้นพระองค์จึงได้รับการเลี้ยงดูควบคู่กับสมเด็จพระนารายณ์ ทรงมีน้องสาวนามเดิมว่า แจ่ม ซึ่งต่อมาเป็นพระสนมของสมเด็จพระนารายณ์ ในตำแหน่งท้าวศรีจุฬาลักษณ์

ด้วยเหตุนี้ทำให้มีโอกาสเข้ารับราชการในตำแหน่งจางวางหรือเจ้ากรมช้าง ซึ่งเป็นกรมที่มีอำนาจในทางการทหารเป็นอย่างสูง ในขณะเดียวกันทรงมีความรู้ความสามารถ ความชำนาญในศิลปศาสตร์การขี่ช้างและควบคุมช้างเป็นอันมาก (ในหนังสือคำให้การชาวกรุงเก่า ว่าเป็นเจ้าพระยาสุรสีห์)

ในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพระราชหัตเลขากล่าวถึงบทบาทของพระเพทราชาในการปกป้องสมเด็จพระนารายณ์ไว้ตอนหนึ่งว่า

“... โดยเสด็จพระราชสงครามครั้งเมืองเชียงใหม่ขึ้นด้วย สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาแก่พระเพทราชานั้น และเมื่อเสด็จพระราชดำเนินมาจากเมืองเชียงใหม่ พระองค์เสด็จทรงสั่งวาสด้วยราชิดาเจ้าเมืองเชียงใหม่ และ

นางนั้นก็ทรงครรภ์ขึ้นมา ทรงพระกรุณาละอายพระทัยจึงพระราชทานนางนั้นให้แก่พระเพทราชา แล้วดำรัสว่า นางลาวคนนี้มีครรภ์ขึ้นมา เราจะเอาไปเลี้ยงในพระราชวังก็คิดละอายแก่สนมทั้งปวง และท่านจงรับเอาไปเลี้ยงไว้ ณ บ้านเกิด และพระเพทราชาก็รับพระราชทานเอานางนั้นไปเลี้ยงไว้ ณ บ้าน..”

ยังกล่าวไว้อีกตอนว่า

“ ครั้นถึงปีชาลจัตวาศก สมเด็จพระบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินขึ้นไปนมัสการพระชินราช พระชินสีห์ ณ เมืองพิษณุโลก พระเพทราชา ก็พาเอานางลาวมีครรภ์นั้นตามเสด็จด้วย ถึงตำบลประทับช้าง พอครรภ์นางนั้นแก่ฉันทมาศได้ฤกษ์ดี นางประสูติบุตรชายก่อดด้วยสิริวรรณลักษณะอันดี บิดาให้นามบัญญัติชื่อ เจ้าเตื่อ ครั้นรู้ความแล้วก็สำคัญเอาพระเพทราชาว่าเป็นบิดา และรักใคร่สนิทติดพันจนวัยวัฒนาขึ้น ก็มีสติปัญญาแก่กล้าอาจหาญยิ่งนัก จึงพระเพทราชาก็นำเอานายเตื่อผู้เป็นบุตรเลี้ยงเข้าไปถวายตัวเป็นมหาดเล็ก...”

เจ้าเตื่อมีความสามารถในการบังคับช้างเป็นอันมาก คราวหนึ่งสามารถบังคับช้างชื่อ พลายซ่อม ซึ่งเป็นช้างเพชรมาตมาคนโทษและมีความดุร้ายมากให้ลงน้ำและขึ้นมาจากน้ำได้ สมเด็จพระนารายณ์โปรดว่า ช้างแก้วกล้าตั้งให้เป็น หลวงสรศักดิ์ไปช่วย พระเพทราชาในกรมช้าง

ครั้นถึงปีจอ พ.ศ. ๒๒๒๕ สมเด็จพระนารายณ์ทรงพระประจวร จะทรงนั่งว่าราชการมิได้ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดให้พระเพทราชาว่าราชการแทนพระองค์ หลวงสรศักดิ์เห็นว่าสมเด็จพระนารายณ์ใกล้จะสวรรคตแล้ว จึงคิดการกับสมิงพระดบะขาวรามัญรวบรวมผู้คนจะยึดบัลลังก์ ได้ปรึกษากับพระเพทราชา และทรงเห็นว่าหลวงสรศักดิ์คิดการใหญ่ ก็เลยตกลงยอมเข้าด้วย หลวงสรศักดิ์ก็เข้ายึดอำนาจถวายราชสมบัติแก่พระเพทราชา ส่วนตนเองรับตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลเสด็จไปประทับที่ วังจันทร์เกษม

ขึ้นครองราชย์สมบัติ

พระเพทราชาก่อนครองราชย์สมบัติ ได้ผนวชที่วัดพระยาแมน อธิการวัดนั้นได้ถวายพยากรณ์ไว้ว่าจะได้เสวยราชสมบัติ ครั้นได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินจึงระลึกถึงพระอาจารย์ โปรดให้สร้างวัดพระยาแมนให้ใหญ่โตงดงามดีขึ้นกว่าเดิม และทรงพระกรุณาตั้งพระอาจารย์วัดพระยาแมนขึ้นเป็นพระศรีสังฆญาณมุนี ราชาคณะคามวาสี

เมื่อเสด็จขึ้นครองราชสมบัติในปี พ.ศ. ๒๒๓๑ ทรงกลายเป็นศูนย์กลางของความรู้สึกต่อต้านฝรั่งเศสและคริสต์ศาสนา

ในรัชสมัยพระเพทราชาที่ครองราชย์ ๑๕ ปี มีเหตุการณ์ไม่สงบเรียบร้อยในราชอาณาจักรและหัวเมืองต่างๆอยู่หลายครั้ง จากการที่ถูกมองว่าเป็นผู้ทำการรัฐประหารและแย่งชิงราชสมบัติ ในปีพ.ศ. ๒๒๓๑ พระยายมราช (สังข์) เจ้าเมืองนครราชสีมา กับพระยารามเดโช เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชต่างพากันแข็งเมือง ทั้งนี้เพราะทั้งสองเมืองใหญ่มีเจ้าเมืองที่สมเด็จพระนารายณ์ทรงไว้วางพระราชฤทัยและแต่งตั้งให้ปกครองหัวเมืองใหญ่ ต่างพระเนตรพระกรรณ จึงไม่ยอมรับอำนาจของพระเพทราชา ทำให้พระองค์ส่งกองทัพกรุงศรีอยุธยายกทัพไปปราบ โดยใช้เวลา ๒ ปี จึงสำเร็จได้ นับเป็นสงครามภายในที่ใหญ่มากที่สุดครั้งหนึ่ง

ในปี พ.ศ. ๒๒๓๗ เกิดกบฏธรรมเสถียรที่หัวหน้ากบฏอ้างตนเองว่าเป็นเจ้าฟ้าอภัยทศ พระอนุชาของสมเด็จพระนารายณ์ ฝ่ายกบฏรวบรวมผู้คนเป็นจำนวนมากจากแถบเมืองสระบุรี ลพบุรีและนครนายก รุกรานกวาดต้อนราษฎรจนถึงกำแพงเมืองกรุงศรีอยุธยา พระเพทราชาโปรดเกล้าฯให้หลวงสรศักดิ์ (พระเจ้าเสือ) เป็นแม่ทัพใหญ่ ใช้กลยุทธ์และกลลวงทางการศึกสงคราม ปราบปรามได้สำเร็จและประหารชีวิตหัวหน้ากบฏ

พ.ศ. ๒๒๔๑ เกิดกบฏบุญกว้าง เกิดขึ้นอีกที่เมืองนครราชสีมา พระเพทราชาทรงส่งกองทัพขึ้นไปปราบอยู่อีก ๒ ปี จึงสงบราบคาบ

ด้วยเหตุนี้อาจกล่าวได้ว่ารัชสมัยพระเพทราชาเป็นกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยานั้น มีปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองและการปกครองภายในสูงมาก ทำให้พระองค์ต้องแก้ไขที่ใช้กำลังทหารและเวลาเพื่อการนี้ไปมากที่สุดทีเดียว

แม้ว่าในสมัยพระเพทราชาได้กำจัดอำนาจของฝรั่งเศสให้ถดถอยลงไปมาก แต่ด้านความสัมพันธ์กับฝรั่งเศสมิได้หมดไปเสียทีเดียว ยังคงดำเนินการด้านการทูตกับต่างประเทศต่อไป โดยในปี พ.ศ. ๒๒๓๓ ราชทูตไทยที่ไปฝรั่งเศสกับลาลูแบร์กลับสู่ประเทศสยาม และนำเครื่องราชบรรณาการของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ขึ้นถวายแก่พระเพทราชา

ปี พ.ศ. ๒๒๓๖ ได้ส่งเรือสำเภาไปทำการค้ากับญี่ปุ่น

ปี พ.ศ. ๒๒๔๑ ฝรั่งเศสได้มอบหมายให้บาทหลวงตาซาร์ด ทำไมตรีด้านการค้าใหม่ แต่ไม่อาจตกลงกันได้

อย่างไรก็ตาม ในรัชสมัยพระเพทราชาก็ยังติดต่การค้าขายกับต่างประเทศ โดยมีความสัมพันธ์อันดีกับฮอลันดา ซึ่งพอใจที่จะค้าขายกับกรุงศรีอยุธยา แต่มิได้เข้ามาแทรกแซงด้านการศาสนา ทางการเมืองและการปกครองภายในราชสำนัก ดังเช่นที่ฝรั่งเศสหรือบาทหลวงคริสตังได้กระทำมา จนกระทั่ง ปี พ.ศ. ๒๒๔๒ พระเพทราชาทรงสนับสนุนให้ฮอลันดากลับมาบทบาทการค้าอีกครั้ง โดยได้ผูกขาดการค้างาช้าง หนังสัตว์ และดีบุก

ในรัชสมัยพระเพทราชายังได้ช้างเผือกรวม ๒ ช้าง คือ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๓ นายบุญเกิดคล้องนางช้างเผือกจากป่าเมืองสวรรคโลก ทรงพระราชทานนามว่า พระอินทไอยราพต คชบดีดิษฐ์ วรินทร์เลิศฟ้า และ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๔ นักเสด็จ เจ้ากรุงกัมพูชาส่งนางช้างเผือกเข้ามาถวาย พระราชทานนามว่า พระพรมรัตนากาศชาติคเชนทร์ วเรนทรมหันท์ อนันตคุณวิบูลเลิศฟ้า ด้วยเหตุนี้ในพงศาวดารจึงออกพระนามว่า **พระบาทบรมบพิตรพระพุทธเจ้าช้างเผือก**

พระเพทราชามีพระโอรสประสูติแต่กรมหลวงโยธาทิพย์ พระอัक्रमเหสี ฝ่ายขวา องค์หนึ่งพระนามว่า เจ้าพระขวัญ ซึ่งในตอนปลายรัชกาลถูกหลวงสรศักดิ์ กรมพระราชวังบวรสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์ เพราะเกรงว่าจะแย่งราชสมบัติ ส่วนกรมหลวงโยธาเทพ (พระราชธิดาสมเด็จพระนารายณ์) พระอัक्रमเหสีฝ่ายซ้าย ประสูติพระราชโอรสองค์หนึ่งพระนามว่า ตรีสน้อย พระเพทราชาเรียกว่า สามยัง

บั้นปลายชีวิตพระเพทราชา

ตลอดระยะเวลา ๑๕ ปี ที่พระเพทราชาครองราชย์สมบัติเป็นกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยานั้น แม้จะมีศึกภายในราชอาณาจักรและเกิดกบฏหลายครั้งที่ล่อแหลมก็ตาม แต่ก็หาได้ทำให้พระองค์ทรงหวาดหวั่นไม่ ทรงมีออกหลวงสรศักดิ์ที่เป็นเสมือนราชโอรส เป็นนักรบและดำรงตำแหน่งกรมพระราชวังบวร ที่คอยออกรบปราบปรามข้าศึก เพื่อปกป้องพระราชบัลลังก์ได้เป็นอย่างดีตลอดรัชกาล

อีกนัยหนึ่งพระเพทราชาทรงมีอำนาจทางการเมือง การปกครองอย่างเต็มเปี่ยมในกรุงศรีอยุธยาและมีไพร่พลในสังกัดเป็นจำนวนมาก ด้วยประชาชนและบรรดาพระภิกษุสงฆ์ต่างมีความเห็นคล้อยตามกับพระองค์ เมื่อเห็นว่าบทบาทของฝรั่งเศสที่เข้ามามีบทบาทในราชอาณาจักรสยามมีมากขึ้น ซึ่งมีความประสงค์ที่เด่นชัดที่จะให้สมเด็จพระนารายณ์ทรงเข้ารับเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ รวมการสร้างป้อมปราการที่เมืองบางกอก ที่มีการสักพระภิกษุหลายรูป เพื่อมาใช้แรงงานในการ

สร้างป้อม แต่ในที่สุดป้อมแห่งนี้ถูกฝรั่งเศสยึดครองจุฑยทธศาสตร์ที่สำคัญและใช้เป็นที่ยุทธการรบกับกองทัพของพระเพทราชาไปในที่สุด

พระเพทราชาหรือสมเด็จพระมหาบุรุษ สวรรคต เมื่อ พ.ศ. ๒๒๔๕ ทั้งนี้ ถูตามจดหมายเหตุของมองเซนต์เดอซีเซ ถึงผู้อำนวยการต่างประเทศ เมื่อ วันที่ ๖ เดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๗๐๓ หรือพ.ศ. ๒๒๔๖ ว่า “ พระเจ้าแผ่นดินสยามได้ สวรรคตเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ปีนี้เอง แต่เนื่องด้วยพุทธศักราชของไทยก่อน พ.ศ. ๒๔๘๕ ใช้เดือนเมษายนเป็นเดือนแรกของทุกปี เดือน กุมภาพันธ์ จึงยังคงอยู่ใน ปี พ.ศ.เดิม คือ พ.ศ. ๒๒๔๕

บรรณานุกรม

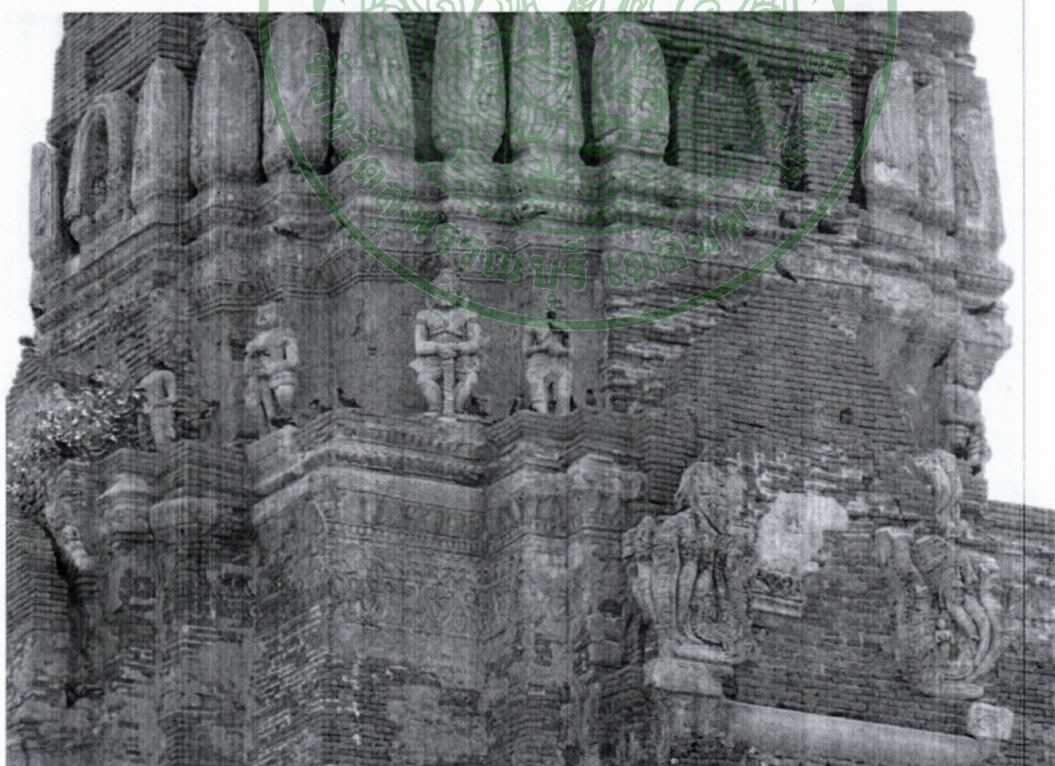
คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และ พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา , ๒๕๑๕
ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (บรรณาธิการ) . ออยุธยา . กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย , ๒๕๔๖.

ปรีดี พิศภูมิวิถี . การปฏิวัติในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ พ.ศ. ๒๒๓๑. กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐.

พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๒ . กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร , ๒๕๓๕

ส. พลายน้อย . สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย . กรุงเทพฯ : พิมพ์คำ , ๒๕๕๓.

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เมืองสุพรรณบุรี

รูปที่ ๒ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เมืองสุพรรณบุรี สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างในสมัยอยุธยาตอนต้น และมีการบูรณะและก่อสร้างเพิ่มเติมอีกหลายครั้งในสมัยต่อมา

บ้านเรือนทรงไทยแบบโบราณ

รูปที่ ๓ บ้านเรือนทรงไทยแบบโบราณยังคงมีเหลืออยู่บ้าน บริเวณใกล้วัดแค
ทางทิศเหนือของเมืองโบราณสุพรรณบุรี

คูเมืองโบราณสุพรรณบุรี

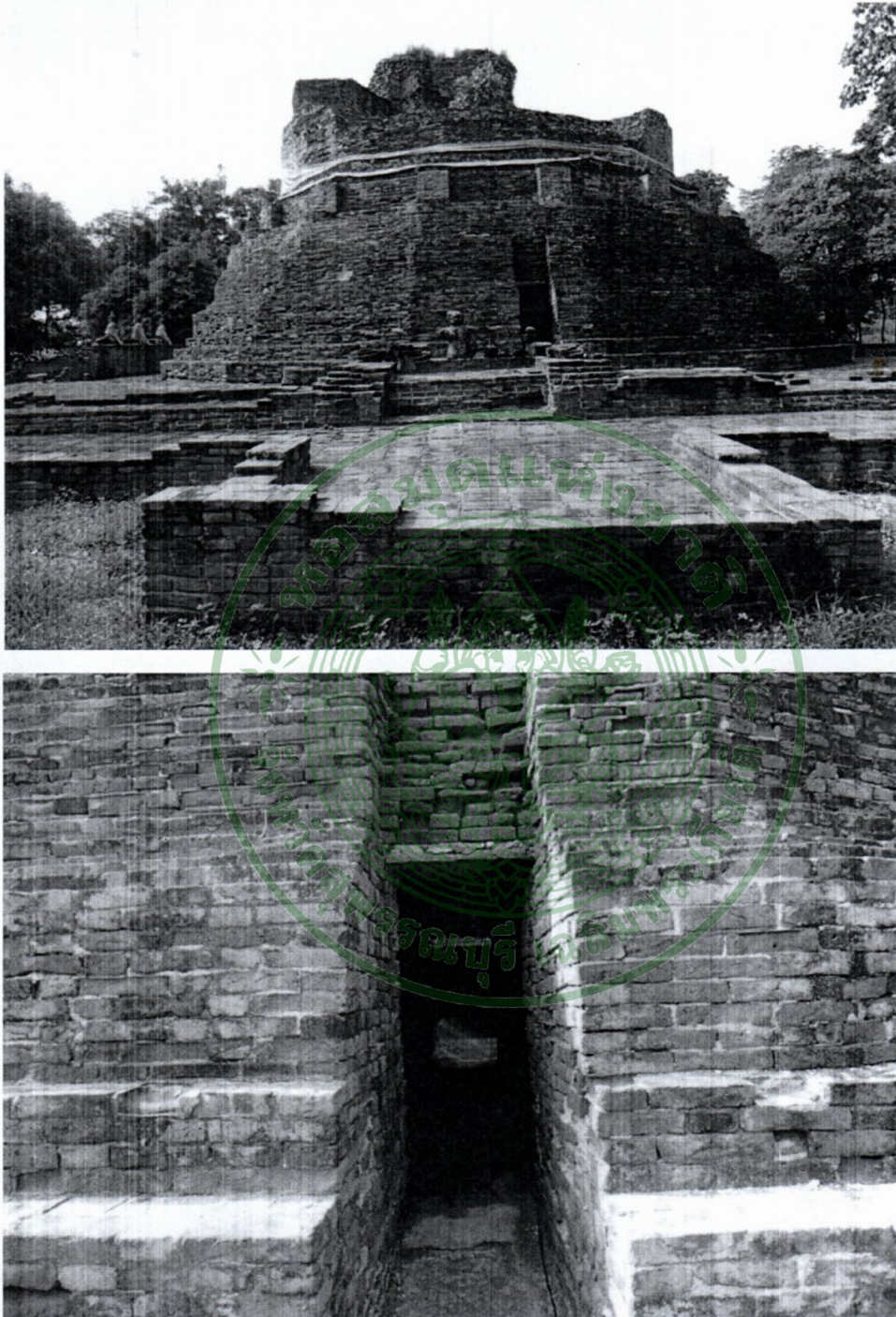
รูปที่ ๔ ลักษณะของคูเมืองโบราณสุพรรณบุรี ที่มีร่องรอยกำแพงเมืองและ
เกาะที่สร้างป้อมปราการเพื่อป้องกันรักษาเมือง

พระอุโบสถวัดหน่อพุทธางกูร

รูปที่ ๕ พระอุโบสถวัดหน่อพุทธางกูร อยู่ในเขตตำบลพิหารแดง ที่มีฐาน
ลักษณะเป็นโค้งแบบเรือสำเภา แบบสมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนจิตรกรรมด้านในอุโบสถ
เขียนขึ้นราวปลายสมัยรัชกาลที่ ๓

เจดีย์วัดสนามไชย

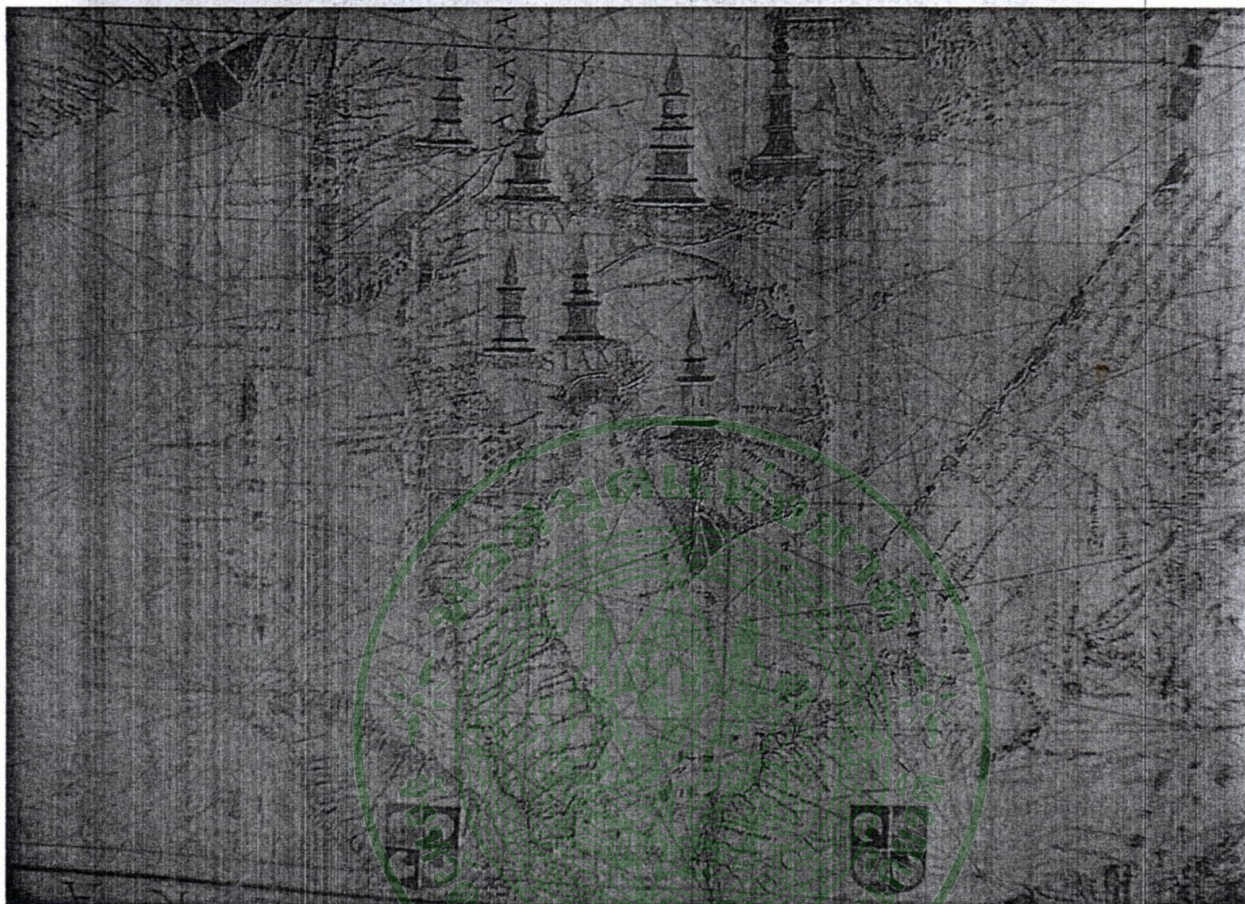
รูปที่ ๖ เจดีย์วัดสนามไชย อยู่ในเขตตำบลสนามชัย ที่กรมศิลปากรเคยขุดค้นพบซากเก้ากระดุกมากมายในชั้นภายในองค์เจดีย์

เจดีย์วัดพระรูป

รูปที่ ๗ เจดีย์วัดพระรูป ตำบลท่าพี่เลี้ยงรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา
ส่วนในวิหารประดิษฐานพระนอนสมัยอยุธยาเช่นเดียวกัน

แผนที่สยามและดินแดนใกล้เคียง

รูปที่ ๘ แผนที่สยามและดินแดนใกล้เคียง น่าจะเขียนโดยชาวโปรตุเกส
ที่เดินทางเข้ากรุงศรีอยุธยาในสมัยกรุงศรีอยุธยา

แผนที่ประเทศสยาม

รูปที่ ๙ แผนที่ประเทศสยาม วาดโดย R.P. Placide นักภูมิศาสตร์ใน
คณะราชทูตฝรั่งเศส สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ สมัยสมเด็จพระนารายณ์ เมื่อ ค.ศ.
๑๖๘๖ หรือ พ.ศ. ๒๒๒๙

แผนที่แสดงทัศนียภาพกรุงศรีอยุธยา

รูปที่ ๑๐ แผนที่แสดงทัศนียภาพกรุงศรีอยุธยา วาดโดยอแลง มาเลย์
ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เมื่อ ค.ศ. ๑๖๘๓ หรือ พ.ศ. ๒๒๒๔

กำหนดการ
เสวนา เรื่อง “ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าสุพรรณบุรี และความสำคัญ
ของพระเพทราชาต้นราชวงศ์บ้านพลูหลวง”
วันจันทร์ที่ 18 มิถุนายน 2561 เวลา 08.30-16.30 น.
ณ ห้องประชุม Halal1 อาคารเรียนปฏิบัติการอาหารฮาลาลและศูนย์ฝึกอบรมอาหาร
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี

เวลา 08.00-08.30 น.	ลงทะเบียน
เวลา 08.30-09.00 น.	พิธีเปิดโครงการ โดย นายพิภพ บุญธรรม รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี
เวลา 09.00-12.00 น.	เสวนาหัวข้อเรื่อง “ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าสุพรรณบุรี และความสำคัญของพระเพทราชา ต้นราชวงศ์บ้านพลูหลวง” ณ ห้องประชุม Halal 1 อาคารเรียนปฏิบัติการอาหารฮาลาลและ ศูนย์ฝึกอบรมอาหาร มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พิศณุวิทย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์วรพร พรหมใจรักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนา เมืองเก่าสุพรรณบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาระ มีผลกิจ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผู้ดำเนินรายการ นายเข้มชาติ เทพไชย กรรมการบริหารสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ และที่ปรึกษาประธานกรรมการ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่ พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยว (อพท.)
เวลา 12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00-16.30 น.	ศึกษาสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ “ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่า สุพรรณบุรี และความสำคัญของพระเพทราชาต้นราชวงศ์บ้านพลูหลวง” ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ สุพรรณบุรี วัดหน้าพุทธางกูร วัดพิหารแดง วัดกุฎีทอง และวัดพระรูป อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

หมายเหตุ :

1. การแต่งกาย : ชุดสุภาพ (นักเรียน นักศึกษา : ชุดเครื่องแบบตามสังกัด)
2. รับประทานอาหารว่าง เวลา 10.30 น. และ 14.30 น.
3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

